

SINE QUA NON

BİLKENT HUKUKTA KARIYER KULÜBÜ
DERGİSİ

14. SAYI
ARALIK 2025

BİLİŞİM HUKUKU

ÖZEL YAZI:

Türk Sermaye Piyasası
Hukukunda Sürdürülebilir
Borçlanma Araçları
- Barış Can TUNA

Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon(DAO): Yeni (mi) Bir
Dünya - Dr. iur. Barış C. CANTÜRK

Çevrimiçi Platformlarda Mahkeme Dışı Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin
Gerekliliği - Dr. Öğr. Üyesi Cemre Çise KADIOĞLU KUMTEPE

GDPR'a Uyum Yolunda KVKK: Mevzuat Değişiklikleri ve
Uygulamadaki Engeller - Av. Beril KÖSEGİL

Uzay Faaliyetlerinde Yapay Zeka Kullanımı ve Hukuki
Etkileri - Dr. Öğr. Üyesi Başak OZAN ÖZPARLAK

Kıymetli Sine Qua Non Okurları,

Sine Qua Non dergisinin 14. sayısını sizlerle buluşturmanın gururunu yaşıyoruz. Fakültemizin en köklü kulübünün en eski geleneği olan Sine Qua Non, kuruluşundan bu yana hukuk alanındaki güncel ve teorik tartışmalara alan açmayı; eleştirel düşünceyi teşvik eden nitelikli çalışmaları okurla buluşturmayı amaçlamaktadır.

Yıllar içerisinde istikrarlı biçimde sürdürülen bu yayın geleneği, dergiyi yalnızca bir periyodik yayından ibaret olmaktan çıkararak adeta kulübümüzün ve fakültemizin entelektüel hafızası haline getirmiştir. Her sayımızda farklı bir konunun ele alınması ve bu yayınlarımızın arşivlenmesiyle, kulübümüzün birlikte büyüme iradesini ortaya koymayı hedeflemekteyiz. Bu sene de gündemlerimizden düşmeyen Bilişim Hukuku sayımız ile okurlarımıza günümüz dünyasındaki akademik tartışmalara bir kapı aralamayı hedeflemekteyiz.

Bu sayının ortaya çıkmasında, yazılarıyla katkı sunan tüm yazarlarımıza teşekkür ederiz. Özellikle saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağlayan Aksoy Hocamıza desteklerinden dolayı müteşekkirimiz. Bununla birlikte, yıllanmış geleneğimizin hala büyük bir başarıyla icra edilebilmesini, Basın Yayın komitemizin titiz ve özverili çalışmalarına borçluyuz. Özellikle Baş Editörümüz Firdevs Atmaz, sürecin koordinasyonunda üstlendiği sorumluluk ve gösterdiği özen ile hepimize örnek olacak bir çalışmaya imza atmıştır. Başta Firdevs olmak üzere, aynı özveriyle sürece katkı sunan tüm komite üyelerine teşekkürlerimizi sunarız.

Sine Qua Non'un 14. sayısının keyifle okunmasını ve aklınızdaki bazı soruları cevaplandırırken bazı soru işaretleri oluşturmasını temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,

Akif Konyalıoğlu ve Melis Gür

2025 – 2026 Yılı Hukukta Kariyer Kulübü Yönetim Kurulu Eş Başkanları.

Değerli Sine Qua Non Okurları,

Bu yıl, 14. sayısını sizlerle buluşturduğumuz dergimiz Sine Qua Non bizler için özel bir anlam taşımaktadır. Siz değerli okurlarımızın on yılı aşkın süredir devam eden desteği ve katkıları, bizleri hukukun yalnızca teorik boyutuyla değil, güncel ve toplumsal etkileriyle de ele alınması gereken alanlarına yöneltmektedir. Bu doğrultuda, bu yıl temasını “Bilişim Hukuku” olarak belirlediğimiz Sine Qua Non’un yeni sayısını sizlerle buluşturmanın gururunu yaşıyoruz.

Dijitalleşmenin hızla ilerlediği günümüz dünyasında, bilişim teknolojileri bireylerin gündelik yaşamından kamu düzenine, ekonomik ilişkilerden devletlerin egemenlik alanlarına kadar pek çok boyutta belirleyici hâle gelmiştir. Bu dönüşüm, beraberinde yeni hukuki sorunları ve tartışmaları da gündeme getirmekte; hukukun teknolojiyle kurduğu ilişkinin yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Bilişim hukuku, tam da bu noktada, dijital çağın ihtiyaçlarına cevap verme amacıyla sürekli gelişen ve genişleyen bir hukuk alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sayımızda, bilişim hukukunun güncel gelişmeler ışığında taşıdığı önemi ortaya koymayı; dijitalleşmenin hukuk düzeni üzerindeki etkilerini farklı perspektiflerden ele alarak okurlarımız için bütüncül bir değerlendirme sunmayı amaçladık. Amacımız, bilişim hukukunun yalnızca teknik bir alan olmadığını, aynı zamanda temel hak ve özgürlükler, adalet anlayışı ve hukuk güvenliği açısından da merkezi bir konumda bulunduğunu vurgulamaktır.

Bununla birlikte, bu sayımıza özel olarak ana temamızın dışında olmakla beraber günümüz dünyasında giderek artan önemiyle dikkat çeken sürdürülebilirlik konusuna da yer vermeyi gerekli gördük. Çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla sürdürülebilirlik, artık yalnızca bir politika hedefi değil; hukuki düzenlemeler aracılığıyla şekillenen ve yön verilen temel bir ilke hâline gelmiştir. Bu bağlamda sürdürülebilirliğin hukukla kesişimini ele alan bir yazının dergimizde yer almasının, hukukun değişen toplumsal ihtiyaçlara nasıl cevap verdiğini göstermesi açısından önemli olduğu kanaatindeyiz. Bu özel katkı için ilgili yazarımıza müteşekkirimiz.

Bu özel sayı, titiz bir çalışma süreci ve güçlü bir ekip dayanışmasının sonucunda ortaya çıkmıştır. Özellikle saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağlayan Aksoy Hocamızın kıymetli desteği ve önderliği sayesinde bu derginin basımı gerçekleşmiştir; kendisine teşekkürü borç bilmekteyim. Ayrıca bu bağlamda güzel sözleri için Bilkent Hukukta Kariyer Kulübü Eş Başkanları Akif Konyalıoğlu ve Melis Gür’e, dergimizin oluşum sürecinde katkı sunan Yayın Kurulu üyesi Eren Körün’e, desteğini ve tecrübesini hiçbir zaman esirgemeyen Sine Qua Non 13. Sayı Baş Editörü İnci Sevi Kaya’ya teşekkürlerimizi sunarız.

Bu özel sayının, bizler için olduğu kadar sizler için de düşündürücü ve ufuk açıcı olmasını diliyor; bir sonraki sayıda yeniden buluşmayı temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,

Baş Editör

Firdevs ATMAZ

2025-2026 Basın Yayın Komite Başkanı

İÇİNDEKİLER

04

Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon (DAO): Yeni (mi) Bir Dünya

Dr. iur. Barış C. CANTÜRK

08

Çevrimiçi Platformlarda Mahkeme Dışı Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Gerekliliği

Dr. Öğr. Üyesi Cemre Çise
KADIOĞLU KUMTEPE

14

GDPR'a Uyum Yolunda KVKK: Mevzuat Değişikliği ve Uygulamadaki Engeller

Av. Beril KÖSEGİL

20

Uzay Faaliyetlerinde Yapay Zeka Kullanımı ve Olası Hukuki Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Başak OZAN
ÖZPARLAK

24

Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Sürdürülebilir Borçlanma Araçları

Barış Can TUNA

29

Fakülteden Haberler

Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon(DAO): Yeni (mi) Bir Dünya ¹

Özet

İnternet, web3.0, yapay zeka, blockchain, kripto varlıklar ve bağlantılı birçok konsept, hayatımızla iç içe geçmiş durumdadır. Blockchain temelli teknolojilerinden olan Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon (“DAO”) da gerek ekonomik büyüklük gerek hukuki tartışmalar bağlamında önemli bir yer işgal etmektedir. İşte bu çalışma, oldukça kısa bir şekilde DAO’ya dair güncel hukuki çıkarımları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sebeple, güncel verileri ortaya koyan bir giriş bölümünü, kompakt bir tanımlama bölümü takip edecektir. Ardından Alman ve Türk Hukuku’nda, DAO’nun hukuki niteliğine dair ortaklıklar hukuku tartışmaları belirtilecektir. Nihayet, çalışma çeşitli önerileri de havi bir sonuç bölümü ile bitirilecektir.

DR. IUR. BARIŞ C. CANTÜRK ²

Giriş

İnternet, web3.0, yapay zeka, blockchain, kripto varlıklar ve bağlantılı birçok konsept, hayatımızla iç içe geçmiş durumdadır. Nitekim, yeni tarihli veriler, 2027 itibarıyla, blockchain bazlı teknolojilerin küresel ürün pazarında en azından %10'luk bir paya sahip olacağını göstermektedir³. Merkeziyetsiz Otonom Orgnizasyon (“Decentralized Autonomous Organization”, “DAO”) ise bu teknolojilerin en önemlilerinden birini oluşturmaktadır. Gerçekten de, ekonomik veriler de bunu doğrulamakta, 2032 yılı itibarıyla DAO varlığının 10 Trilyon USD'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir⁴.

Haliyle, mevcut işlem ve varlık büyüklüğü de, birçok hukuki tartışmayı beraberinde getirmektedir. Bu tartışmaların en önemlilerinden birini, DAO’nun, mevcut hukuki düzlemde nasıl nitelenmesi gerektiği oluşturmaktadır. Yanı sıra, DAO’nun, yine mevcut hukuki düzlemde; bir ortaklık teşkil edip etmediği, ediyor ise hangisinin altında sınıflandırılabilceği de farklı mülahazalara konu olmaktadır.

¹ İşbu çalışma, yazarın “The Future of Company Law: DAO – The Existing Legal Wrappers and A New Form Recommendation” başlıklı doktora tezi baz alınarak hazırlanmıştır.

² Doktor Öğretim Üyesi, Bilişim ve Teknoloji Hukuku Ana Bilim Dalı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi; Kurucu & Direktör, Future Finance Law Hub; ORCID:0000-0002-3575-3470; b.canturk@marmara.edu.tr.

³ World Economic Forum. Deep Shift: 21 Ways Software Will Transform Global Society, 2015, 5, 24; Hacker, P. ve Thomale, C. “The Crypto-Security: Initial Coin Offerings and EU Securities Regulation”. Regulating Blockchain: Techno-Social and Legal Challenges içinde, editörler Hacker P. et al., Oxford Academic, 2019, 229.

⁴ Naudts, E. “The future of DAOs in finance: In need of legal status”. ECB Occasional Paper Series No: 331, 2023, 5.

ilgili atıflardan ulaşılabilir. Dolayısıyla, işbu çalışmada, oldukça karmaşık bu bahsin; teknik ve hukuki derin tartışmaları ortaya koyulmaktan ziyade, adeta bir “*executive summary*” tadında, konuya dikkat çekmek ve temel merakı gidermek/oluşturmak maksadıyla kaleme alındığı gözden kaçırılmamalıdır.

1. Tanım

Blockchain^{5,6} temelli teknolojilerinden en önemlilerinden biri olarak addedilebilecek olan DAO'ya⁷ dair gerek teknik gerek hukuki düzlemde birçok farklı tanım bulunmaktadır⁸. Bize göre ise DAO'yu iki farklı şekilde tanımlamak mümkündür. De lege lata olarak DAO; hem ratiosunda hem yapısında gerek adi ortaklık gerek anonim ortaklık unsurlarını taşıyabilen, ancak bunun yanı sıra isminde de yer alan *sine qua non* teknik özellikleri haiz bir yapıdır. *De lege ferenda* olarak ise DAO; birden daha fazla kişinin, hukukun izin verdiği herhangi bir amaç için bir araya geldiği, ayrı bir hukuki kişiliği ve ehliyeti haiz, öyle bir *sui generis* yapıdır ki, bu yapı, *de novo* bir regülasyon⁹ ile düzenlenmeyi gerekli kılmaktadır¹⁰.

2. Alman ve Türk Hukuku'nda Mevcut Durum

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde DAO ve sorumluluk hukukuna dair adi ortaklık üzerinden yürüyen tartışmaların mahkemelere taşınmasından sonra¹¹, DAO'nun hukuki açıdan nitelendirilmesi ve buna bağlı olarak sorumluluk rejimine dair sorular

çok daha yoğun şekilde tartışılır hale gelmiştir. Nitekim aynı tartışmalar, hiç şüphesiz Kıta Avrupası Hukuku'nda da söz konusudur.

Mer'i regülasyonlar bağlamında bakıldığında, Kıta Avrupası Hukuk Sistemleri'nin iki önemli üyesi olan Alman ve Türk Hukuku'nda da DAO'yu birçok açıdan ele almak mümkündür. Bununla birlikte, daha önce ifade edilen sebeplerden, burada yalnızca, DAO'nun bahse konu hukuk sistemlerindeki ortaklıklar hukuku bağlamındaki izdüşümü ele alınacaktır. Burada da ancak DAO'nun adi ortaklık ve anonim ortaklık ile olan ilişkisi değerlendirilebilecektir.

Gerek Türk gerek Alman Hukuku açısından adi ortaklık, temel olarak; birden fazla kişinin emeklerini veya mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendiği sözleşme olarak ifade edilebilir¹². Mevcut ortaklıklar açısından önem arz eden husus; bunların, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşımadığı durumda, adi ortaklık hükümlerine tabi olmasıdır¹³. Ancak gerek Türk gerek Alman Hukuku'nda, adi ortaklıklar bir hukuki kişiliği haiz değildir, dolayısıyla ortaklar şahsen ve müteselsilen sorumludur^{14,15}. Dolayısıyla bu husus, DAO böyle bir yapıyı tercih ettiğinde yahut farklı bir ortaklık niteliği taşımadığı takdirde bu forma “düştüğü” takdirde -özellikle ortakları açısından- önemli bir dezavantaj teşkil edebilecektir.

⁵ Blockchain'in detaylı tanımı ile ilgili bkz.: Nakamoto, S. “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System”. 2008, Erişim Tarihi: 25.10.2025 bitcoin.org/bitcoin.pdf., 2 et seq.; Cantürk, B. C. The Future of Company Law: DAO – The Existing Legal Wrappers and A New Form Recommendation. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2025, 9 et seq.

⁶ Blockchain'in tarihi ile ilgili bkz.: Cantürk, 9 et seq.

⁷ DAO'nun da temel aldığı blockchain teknolojisinin işleyişi hakkında detaylı bilgi için bkz.: Cantürk, 13 et seq.

⁸ Farklı tanımlar için bkz.: Szabo, N. “Smart Contracts”; Securities and Exchange Commission. Report of Investigation Pursuant to Section 21(a) of The Securities Exchange Act of 1934: The DAO, Release No. 81207, 2017, 4.; Birçok farklı tanım ve yaklaşımı toplu olarak incelemek için bkz.: Cantürk, 110 et seq.

⁹ Bu yönde bir öneri için bkz.: Cantürk, 269 et seq.

¹⁰ Cantürk, 114.

¹¹ İlki için bkz. Sarcuni et al. v. bZx DAO et al., No. 22cv0618 BEN DEB (S.D. Cal. May 2, 2022).

¹² Barlas, N. Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri. İstanbul: Vedat, 2016, pr. 39 ; Pulaşlı, H. Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. bs., Ankara: Adalet, 2020, 12.; Schäfer, C.: “BGB § 705”. Münchener Kommentar zum BGB, cilt 7, 9. bs. İçinde, editörler Säcker, F.J., Rixecker, R., Oetker, H., Limperg, B. ve Schubert, C., Rn 1-380. C.H. Beck, 2024, Rn 1 et seq.

¹³ TBK m.620/2; § 705 BGB; Schäfer, Rn 1 et seq.; Mienert, B. Dezentrale Autonome Organisationen (DAOs) und Gesellschaftsrecht. Mohr Siebeck, 2022, 116, 117, 129; Barlas, pr. 9 et seq.

¹⁴ Barlas, pr. 40 et seq.; Pulaşlı, 17.

¹⁵ Burada MoPeG revizyonu sonrasında, adi ortaklığa fiil ehliyeti (Rechtsfähigkeit) tanınmış olsa dahi, kişilik (Rechtspersönlichkeit) tanınmadığı kabul edilmektedir. Detaylar için bkz: Röb, S. “Die Frage Der Haftungsbeschränkung Bei Der GbR Nach Dem Mopeg”. Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht 401(2023): 727-734, 727 et seq.; Özdin, F. “Alman, Avusturya, İsviçre ve Türk Hukuk Sistemlerinde Adi Ortaklıktan “Haklı Nedenle Çıkarma” Kurumunun Düzenlenişi ve Türk Hukukuna İlişkin Değerlendirmeler”. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, 1 (2023): 1-14, 2 et seq.

Keza, yine adi ortaklığın ayrı bir hukuki kişiliği haiz olmaması sebebiyle ortaklara atfedilebilecek tacir unvanı ve buna bağlı yükümlülükler¹⁶ de, DAO ve benzeri yapılarda, ortaklar tarafından çok tercih edilesi sonuçlar değildir. Bunların yanı sıra; yeni ortak alımında diğer ortakların izin verme gereği, fesih ve tasfiye süreçlerindeki çeşitli zorluklar gibi hususlar, adi ortaklık yapısını, DAO açısından o denli cazip kılmamakta, birçok tartışmayı ve sorunu akılda tutmayı gerektirmektedir.

Adi ortaklığın yanı sıra, gerek Türk gerek Alman Hukuku'nda ve keza iş dünyasında anonim ortaklığın da önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Nitekim, DAO'nun çeşitli özellikleri, bu formun tartışılmasını da normal kılmaktadır.

Temel bir tanımla anonim ortaklık; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, ayrı bir hukuki kişiliği haiz, ve dolayısıyla borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan, pay sahiplerinin ise sadece taahhüt ettikleri sermaye payı ile ve ortaklığa karşı sorumlu oldukları ortaklıktır¹⁷.

Anonim ortaklığın; ayrı bir kişiliğinin olması, sınırlı sorumluluk rejimini haiz olması, mevcut pay ve pay sahipleri yapısı, düzenlemeleri ve mentalitesi ile karar alma mekanizmaları, DAO açısından oldukça uygulanabilir ve tercih edilebilir özellikler olarak öne çıkmaktadır. Ancak, salt noter, ticaret sicili gibi unsurların yer aldığı resmi prosedürlerin dahi

DAO'nun anonim ortaklık olarak nitelendirilmesi için önemli bir engel olarak görülmesi mümkündür. Keza, anonim ortaklık hukukunun temel yapıtaşlarından olan emredici hükümler ilkesi¹⁸, öngördüğü yeknesak düzenlemeler açısından DAO için avantaj olarak görülebilecek ise de, aynı zamanda ortaya çıkan “çelik korse”, DAO açısından oldukça önemli bir dezavantaj teşkil edebilir. Yine Alman Hukuku'nda kuruluşta öngörülen denetim¹⁹ ve diğer resmi prosedürler ile belirli sektörler için gerekli kuruluş izni²⁰, DAO açısından önemli bir sorun olarak değerlendirilebilir. Son olarak, anonim ortaklıklardaki en önemli konuların başında gelen ve halihazırda gerek Türk²¹ gerek Alman Hukuku'nda²² pay sahiplerinin taahhüt ettikleri sermaye payının *token*larla ifasına ilişkin süregiden tartışmalar da -önemli bir engel olarak- göz ardı edilmemelidir.

3. Sonuç

DAO'nun adi ortaklık olarak sınıflandırılması *prima facie* olumlu veya avantajlı görülebilir. Bununla birlikte, adi ortaklığın ayrı bir hukuki kişiliği haiz olmaması ve ortakların şahsi ve müteselsil sorumluluğu başta olmak üzere birçok engeli, sorunu ve kırılganlığı barındırdığı açıktır. -Ancak bu hiç şüphesiz adi ortaklığın, ortaklıklar için “varsayılan form/default form” olmasından kaynaklı olarak, mevcut düzenlemeler çerçevesinde DAO'ya adi ortaklık pelerini giydirmeye engel değildir-.

¹⁶ Poroy, R. ve Yasaman, H. Ticari İşletme Hukuku, 18. bs. İstanbul: Vedat, 2019, 157 et seq.

¹⁷ TTK m. 329, m. 125; § 1 AktG; Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. Ortaklıklar Hukuku, cilt 1, 14. bs. İstanbul: Vedat, 2019, ; Mienert, 125; Gerner-Beuerle, C. ve Schillig, M.A. Comparative Company Law. Oxford: Oxford University Press, 2019, 19, 28 .

¹⁸ TTK m.340; § 23/5 AktG; Gerner-Beuerle, C. ve Schillig, M.A, 77; Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E., pr. 470.

¹⁹ § 33 AktG.

²⁰ TTK m. 339 et seq.; Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E., pr. 486a et seq.

²¹ Bilgili, F. ve Cengil, M.F. “Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi”. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23, 3 (2019): 3-23, 7 et seq.; Çağlayan Aksoy, P. “The Applicability of Property Law Rules for Crypto Assets: Considerations from Civil Law and Common Law Perspectives”. Law, Innovation and Technology 15, 1 (2023): 185-221, 197.

²² Wellenhofer, M. “Strukturanalyse Des Sacheigentums”. Eigentum in der Digitalen Gesellschaft içinde. editör F. Hofmann. 69-88. Mohr Siebeck, 2022, 75; Mienert, 110.

Yine, DAO'yu anonim ortaklık olarak sınıflandırmak da; hem uygun hem de mümkün değildir. Daha doğrusu, birçok açıdan uygunluklar barındırsa da, yukarıda sayılan birçok husus

-emredici hükümler ilkesi, resmi prosedür ve izinler, payın ifasına yönelik tartışmalar-, buna engeldir, keza mevcut düzenlemeler çerçevesinde de mümkün değildir.

Sonuç olarak; mer'i Türk ve Alman şirketler hukuku mevzuatı çerçevesinde DAO, olsa olsa adi ortaklık olarak değerlendirilebilse de, bahsedilen tüm dezavantajlar varlığını korumaktadır. Dolayısıyla, gerek mevcut düzenlemelerin DAO ile gerek DAO'nun mevcut düzenlemeler ile tam manasıyla uyumlu olduğu söylenemez. O sebeple, de lege feranda, DAO için yeni bir düzenleme şarttır. Nitekim bu yönde hem model kanun çalışması hem de çeşitli regülasyonlar mevcuttur. Bize göre, bu "Yeni Kanun", (i) DAO'yla ilgili sorunları ele alan, (ii) mevcut şirketler hukuku düzenlemelerindeki eksik veya uyumsuzlukları dikkate alan, (iii) yeknesak ve uluslararası uygulanabilirliği haiz bir regülasyon olmalıdır. Bu son unsuru sağlamak için ise bu regülasyon; (a) Kıta Avrupası ve Anglo Sakson şirketler hukuku düzenlemelerinden DAO'ya en uygun düşenleri uhdesine merc etmeli, (b) konunun teknik yönlerini göz ardı etmemeli ve (c) ulusal hukuklara kolaylıkla entegre edilebilir olmalıdır[1].

Kaynakça

Barlas, N. Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri. İstanbul: Vedat, 2016.

Bilgili, F. ve Cengil, M.F. "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23, 3 (2019): 3-23.

Cantürk, B. C. The Future of Company Law: DAO – The Existing Legal Wrappers and A New Form Recommendation. İstanbul: Filiz Kitayeva, 2025.

Çağlayan Aksoy, P. "The Applicability of Property Law Rules for Crypto Assets: Considerations from Civil Law and Common Law Perspectives". Law, Innovation and Technology 15, 1 (2023): 185-221.

Gerner-Beuerle, C. ve Schillig, M.A. Comparative Company Law. Oxford: Oxford University Press, 2019.

Hacker, P. ve Thomale, C. "The Crypto-Security: Initial Coin Offerings and EU Securities Regulation". Regulating Blockchain: Techno-Social and Legal Challenges içinde, editörler Hacker P. et al., Oxford Academic, 2019.

Mienert, B. Dezentrale Autonome Organisationen (DAOs) und Gesellschaftsrecht. Mohr Siebeck, 2022.

Nakamoto, S. "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System". 2008, Erişim Tarihi: 25.10.2025 bitcoin.org/bitcoin.pdf.

Naudts, E. "The future of DAOs in finance: In need of legal status". ECB Occasional Paper Series No: 331, 2023.

Özdin, F. "Alman, Avusturya, İsviçre ve Türk Hukuk Sistemlerinde Adi Ortaklıktan "Haklı Nedenle Çıkarma" Kurumunun Düzenlenişi ve Türk Hukukuna İlişkin Değerlendirmeler". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, 1 (2023): 1-14.

Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. Ortaklıklar Hukuku, cilt 1, 14. bs, İstanbul: Vedat, 2019.

Poroy, R. ve Yasaman, H. Ticari İşletme Hukuku, 18. bs. İstanbul: Vedat, 2019.

Pulaşlı, H. Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. bs., Ankara: Adalet, 2020.

Röß, S. "Die Frage Der Haftungsbeschränkung Bei Der GbR Nach Dem Mopeg". Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht 401(2023): 727-734.

Sarcuni et al. v. bZx DAO et al., No. 22cv0618 BEN DEB (S.D. Cal. May 2, 2022).

Schäfer, C.: "BGB § 705". Münchener Kommentar zum BGB, cilt 7, 9. bs. İçinde, editörler In: Säcker, F.J., Rixecker, R., Oetker, H., Limperg, B. ve Schubert, C., Rn 1-380. C.H. Beck, 2024.

Securities and Exchange Commission. Report of Investigation Pursuant to Section 21(a) of The Securities Exchange Act of 1934: The DAO, Release No. 81207, 2017.

Szabo, N. "Smart Contracts". Erişim tarihi 26 Ekim 2025. <https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart.contracts.html>.

World Economic Forum. Deep Shift: 21 Ways Software Will Transform Global Society, 2015.

Wellenhofer, M. "Strukturanalyse Des Sacheigentums". Eigentum in der Digitalen Gesellschaft içinde. editör F. Hofmann. 69-88. Mohr Siebeck, 2022.

[1] Bu yönde bir öneri için bkz, "The New Code": Cantürk, 269 et seq.

Çevrimiçi Platformlarda Mahkeme Dışı Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Gerekliliği

Giriş

Mahkeme dışı veya diğer bir ifadeyle alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri; şikâyet kurulları, uzlaşma, müzakere, ombudsmanlık, arabuluculuk ve tahkim gibi yöntemleri kapsamaktadır. Bu yöntemlerin bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla sağlandığı mekanizmalar ise genel olarak çevrimiçi uyuşmazlık çözümü (*Online Dispute Resolution – ODR*) olarak adlandırılmaktadır¹. ODR, adalete erişimi kolaylaştırma, yargılama sürelerini kısaltma ve mahkemelerin iş yükünü azaltma açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle uzaktan erişim imkânı, bireyler ve işletmeler için zaman ve maliyet bakımından ciddi avantajlar sunmaktadır. Günümüzde çevrimiçi platformlarda ortaya çıkan uyuşmazlıkların yine çevrimiçi ortamda, mahkeme yargısına başvurmadan ODR aracılığıyla çözülmesi, dijital çağın koşullarında bir gereklilik haline gelmiştir. Küçük meblağlı sınır ötesi işlemler başta olmak üzere tüketici uyuşmazlıklarında geleneksel yargı yollarına başvurmak çoğu zaman maliyetli ve zaman alıcıdır. Bu noktada ODR, erişilebilir, hızlı ve maliyet açısından verimli bir çözüm mekanizması oluşturmaktadır. Bu nedenle, çevrimiçi platformlarda etkin işleyen mahkeme dışı çözüm yollarının varlığı, dijital pazarlarda güvenin ve adalete erişimin temel unsuru olarak kabul görmeye başlamıştır².

DR. ÖĞR. ÜYESİ CEMRE ÇİSE
KADIOĞLU KUMTEPE

Çevrimiçi Platform Kavramı

Türk hukukunda çevrimiçi platform kavramı doğrudan tanımlanmamıştır. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı, içerik sağlayıcı ve sosyal ağ sağlayıcı kavramları tanımlanmıştır³. Erişim sağlayıcılar kullanıcılara "internet ortamına erişim sağlayan gerçek ve tüzel kişileri"; yer sağlayıcılar "hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri"; sosyal ağ sağlayıcılar ise "sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişileri" ifade etmektedir.

¹ UNCITRAL Technical Notes on Online Dispute Resolution (United Nations, New York, 2017).

² Colin Rule ve Larry Friedberg, "The Appropriate Role of Dispute Resolution in Building Trust Online" (2006) Artificial Intelligence and Law 13, no. 2 (2006): 195.

³ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (RG. 23.05.2007/26530).

İçerik sağlayıcılar doğrudan kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir. 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da ise "elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarına (ETAHS) yönelik hükümler yer almaktadır⁴. ETAHS'ler "başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişiler" olarak tanımlanmaktadır. Bu düzenlemenin ön belleğe alma hizmetlerine karşılık gelmek üzere hazırlandığı madde gerekçelerinde belirtilmiştir. 5651 ve 6563 sayılı kanunlarda tanımlanan aracı ve sağlayıcılar arasından özellikle yer sağlayıcıların çevrimiçi platform niteliğinde değerlendirilmesi mümkündür.

Çevrimiçi platform tanımı açısından Avrupa Birliği Dijital Hizmetler Yasası (*Digital Services Act – DSA*) yol gösterici niteliktedir⁵. Mevzuatımızın da takip ettiği AB'nin E-ticaret Direktifi'nden⁶ yola çıkılarak hazırlanan DSA da aracı ve sağlayıcıları 5651'e benzer şekilde gruplandırmakta ancak çevrimiçi platformları tanımlayarak daha detaylı düzenlemelere yer vermektedir.

DSA çevrimiçi platformları "yer sağlama ('hosting') hizmetleri arasında düzenlemiştir⁷. Hizmet alıcısının talebi üzerine bilgiyi saklayan ve kamuya iletilmesini sağlayan bu hizmetler;⁸ internet siteleri, sosyal medya platformları, çevrimiçi alışveriş siteleri ve paylaşım ekonomisine dayalı uygulamaları kapsamaktadır.

DSA'nın ayırt edici kriteri, bilginin saklanması ve halka açıklanmasının platform hizmetinin tali değil, asli unsuru olmasıdır⁹.

Bu yönüyle çevrimiçi platformlar, kullanıcıların bilgi paylaşımı ve ticari işlemler bakımından en sık etkileşimde bulunduğu dijital araçlardır. Dolayısıyla, bu alanlarda ortaya çıkan uyuşmazlıkların, hızlı ve erişilebilir biçimde çözülmesi hem kullanıcı hem de işletme güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Mahkeme Dışı Çözüm Yöntemlerinin Gerekliliği

Mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm mekanizmalarının çevrimiçi platformlarda ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde etkin biçimde kullanılması gereklidir. Bu gerekliliğin temelinde, adalete erişimin kolaylaştırılması ve yargı sistemine duyulan güvenin güçlendirilmesi bulunmaktadır. Devletler, adalete erişimi artırmak ve e-ticareti teşvik ederken, aynı zamanda mahkemelerin iş yükünü azaltmayı hedeflemekte; işletmeler ise hızlı ve etkili uyuşmazlık çözüm yöntemleri aracılığıyla tüketici güvenliğini sağlamaya çalışmaktadır¹⁰.

Etkili hukuki çözüm yollarının eksikliği, uluslararası ticaretin gelişimini engelleyen önemli bir faktördür. Dijital pazarların güvenilir biçimde işlemesi ve tüketicilerin sınır ötesi e-ticaret faaliyetlerine duyduğu güvenin artması, ancak işlevsel bir uyuşmazlık çözüm mekanizmasıyla mümkündür¹¹.

⁴ 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (RG. 05.11.2014/29166).

⁵ European Parliament and the Council, Regulation (EU) 2022/2065 of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) [2022] OJL 277/1 ["DSA"].

⁶ European Parliament and Council, Directive 2000/31/EC of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') [2000] OJL 178/1.

⁷ DSA m. 6. DSA'da da araçlar üç ana grupta toplanmıştır: hizmet alıcısının sağladığı bilginin iletişim ağında iletilmesini veya bu ağa erişimini sağlayan 'sadece iletim' ('mere conduit') hizmetleri (m.4); hizmet alıcısının sağladığı bilginin iletişim ağında iletilmesini sağlayan, sadece diğer alıcılarının talepleri üzerine bilginin aktarılmasını etkili kılma amacını taşıyan ancak bu amaçla iletilecek bilgiyi otomatik, aracı ve geçici olarak saklayabilen 'önbelleğe alma' ('caching') hizmetleri (m. 5) ile yer sağlama hizmetleridir.

⁸ DSA m. 3(i).

⁹ ibid.

¹⁰ Veijo Heiskanen, "Dispute Resolution in International Electronic Commerce" Journal of International Arbitration 16, (1999):38.

¹¹ G Kaufmann-Kohler ve T Shultz, Online Dispute Resolution: Challenges for Contemporary Justice (Kluwer Law International, 2004) 83.

Bireylere haklarını arayabilecekleri mekanizmaların sağlanması, Avrupa Konseyi'nin de internet yönetişimine ilişkin genel yaklaşımının da temelini oluşturmaktadır¹². Bununla birlikte, ODR başta olmak üzere mahkeme dışı yöntemlere yönelik bazı eleştiriler mevcuttur. ODR süreçlerinde verilen kararların icra edilebilirliğinin sınırlı olması ya da gönüllülüğe dayanması, sistemin etkinliğini azaltması bunlar arasındadır¹³. Ayrıca, teknolojiye erişimdeki eşitsizlikler ve farklı düzeylerdeki dijital okuryazarlık, taraflar arasındaki dengeyi zedeleyebilmektedir¹⁴. Buna rağmen, belirli bir ODR sisteminin mevcut olması son derece önemlidir; zira böyle bir mekanizmanın yokluğu, bireylerin haklarını hiç aramamalarına neden olabilecektir.

Çevrimiçi Platformlarda Başlıca Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yöntemleri

Çevrimiçi platformlarda ortaya çıkan uyuşmazlıklar kullanıcılarla platformlar arasında olabileceği gibi kullanıcılar arasında da çıkabilir. İlk kategoriye platformun belirli içerikleri kaldırma veya erişimi kısıtlama yönündeki içerik yönetimine ilişkin kararlarından kaynaklanan uyuşmazlıklar ile üyelik sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar örnek olarak verilebilir. İkinci kategoriye çevrimiçi platformun aracılık ettiği sözleşmesel ilişkinin tarafları arasındaki, çevrimiçi pazaryerindeki alıcı ve satıcı arasında yaşanan ihtilaflar gibi uyuşmazlıklar örnek teşkil etmektedir. DSA, platformların yasadışı içerik veya hizmet koşullarına aykırı paylaşımlar hakkında aldığı kararlara karşı kullanıcıların

iç şikâyet mekanizmalarına başvurabilmesini öngörmektedir¹⁵. DSA kapsamında, bu iç süreçlerin sonucunda verilen kararlara karşı ayrıca sertifikalandırılmış uyuşmazlık çözüm sağlayıcılarına başvurulması da mümkündür¹⁶. Ancak bu mekanizmaların verdiği kararlar bağlayıcı nitelikte değildir. Taraflar herhangi bir aşamada süreci sonlandırarak mahkemeye başvurabilirler. DSA, söz konusu süreçlerde belirli usuli güvencelerin sağlanmasını zorunlu tutarak, çevrimiçi ortamlarda tüketicinin korunmasına ve adil bir başvuru yolunun sağlanmasına önem vermektedir.

Bununla birlikte, DSA'nın kapsamı yalnızca platformun kullanıcıya karşı aldığı içerik yönetimi kararlarıyla sınırlıdır¹⁷. Platformun aracılık ettiği taraflar (örneğin bir tüketici ile satıcı arasındaki sözleşmesel uyuşmazlıklar) DSA kapsamına dâhil edilmemektedir. Buna göre, bir tüketici ürün veya hizmete ilişkin şikâyetini satıcıya yöneltirken DSA hükümlerinden yararlanamazken, bir satıcı ürününün platformdan kaldırılması hâlinde pazaryerine karşı şikâyet mekanizmasını işletme hakkına sahiptir.

AB'nin Dijital Piyasalar Yasası (Digital Markets Act – DMA) ise, “eşik bekçisi” (gatekeeper) olarak adlandırılan büyük dijital platformlara ek yükümlülükler getirmiştir. Bu kapsamda, işletmelerin bu platformların sunduğu yazılımlara ve altyapılara adil, makul ve ayrımcı olmayan koşullarda erişebilmesini güvence altına almaktadır¹⁸.

¹² Mehmet Bedii Kaya, *İnternet Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık, 2021) 497.

¹³ Maxime Hanriot, “Online Dispute Resolution (ODR) as a Solution to Cross Border Consumer Disputes: The Enforcement of Outcomes” *McGill Journal of Dispute Resolution* 2, no. 1 (2016):1.

¹⁴ European Parliament Directorate General for Internal Policies (EPDGIP), ‘Effective Access to Justice’ (2017 PE 596. 818) 21.

¹⁵ DSA m.20(1).

¹⁶ DSA m. 21(1).

¹⁷ Domingos Soares Farinho, “Fundamental rights and conflict resolution in the Digital Services Act Proposal: a first approach” *e-Publica* 9, no.1 (2022): 83; Martin Husovec, “Certification of Out-of-court Dispute Settlement Bodies Under the Digital Services Act” *Kasım 14, 2025* <https://husovec.eu/wp-content/uploads/2023/07/f-xADR-Paper.pdf>.

¹⁸ European Parliament and Council, Regulation (EU) 2022/1925 of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) [2022] OJL 265/1 [“DMA”] m.6(12).

Bu yükümlölükler arasında taraflar arasındaki sözleşmelerde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine yer verilmesi de öngörülmektedir.¹⁹

AB düzenlemeleri yalnızca DSA ve DMA ile sınırlı değildir. Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Direktifi,²⁰ Telif Hakları ve Bağlantılı Haklar Direktifi²¹ ve Çevrimiçi Aracılık Hizmetlerinin Ticari Kullanıcıları İçin Adil ve Şeffaf İşleyişin Sağlanması Hakkında Tüzük (P2B Regulation)²² gibi metinlerde de uyuşmazlıkların etkin biçimde çözümüne yönelik çeşitli mekanizmalar düzenlenmiştir. ADR Direktifi de tüketicilerin başvurabilecekleri alternatif yöntemleri düzenleyerek tüketicilere ek korumalar getirmektedir.²³

Çevrimiçi platformlardaki uyuşmazlıkları çözmek üzere ODR'nin en ideal çözüm yolu olarak görülmesine rağmen eleştirilerden ve bazı dezavantajlardan arı olmadığını kabul etmek gerekir. Örneğin, AB düzeyinde bir dönem faaliyette olan ODR Platformu, çevrimiçi tüketici uyuşmazlıklarının çözümü amacıyla tasarlanmıştır. Ancak beklenen düzeyde kullanım sağlanamaması ve maliyetlerin düşürülmemesi üzerine yapılan etki değerlendirmesinde, platformun sürdürülebilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, sistemin kaldırılmasının hem işletmeler (özellikle KOBİ'ler) hem de AB açısından daha verimli olacağı değerlendirilmiştir.²⁴ Buna rağmen, DSA ile benzer mahkeme dışı çözüm modeli yeniden benimsenmiştir.²⁵

Türk hukukunda da sosyal ağ sağlayıcıları bakımından platformlara başvuru mekanizmaları öngörülmektedir. Ayrıca, E-Ticaret Kanunu kapsamında ETAHS hakkında özellikle fikrî mülkiyet ihlallerine ilişkin içerik kaldırma kararlarında belirli başvuru yolları bulunmaktadır. Ancak Türk hukuk sisteminde iç şikâyet yollarıyla çözümlenemeyen uyuşmazlıklarda mahkeme dışı çözüm yöntemlerine başvuru zorunlu değildir; bu durum, mevcut sistemin adalete erişim bakımından sınırlı kalmasına yol açmaktadır.

DSA çevrimiçi platformlar için bir dizi özen yükümlölüğü getirmiştir. Bunlar arasında, iç şikâyet mekanizmalarının oluşturulması ve kullanıcıların mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm yollarına yönlendirilmesi de yer almaktadır. DSA, yargıya alternatif olarak daha hızlı ve etkili bir başvuru sistemi kurmayı amaçlamakta; böylece adalete erişimi kolaylaştırarak hakların çevrimiçi ortamda keyfi biçimde engellenmesini önlemeye çalışmaktadır.

Her ne kadar DSA, katı usul kuralları nedeniyle eleştiriler olsa da, içerik kararlarına karşı başvuru imkânı tanınması bakımından olumlu bir örnek teşkil etmektedir. Buna karşın, Türk hukukunda daha çok ceza odaklı ve katı usul kuralları hâkimdir; bu durum bireylerin ifade özgürlüğü ve adalete erişim hakları üzerinde sınırlandırıcı bir etki yaratmaktadır.

AB düzeyinde ifade özgürlüğüne ilişkin itirazların, iç şikâyet mekanizması sonrasında devlet yargısına taşınması; diğer içerik türlerine ilişkin başvuruların ise iç şikâyet ve sertifikalı uyuşmazlık çözüm sağlayıcılar tarafından değerlendirilmesi önerilmektedir.

¹⁹ ibid Başlangıç Hükümleri para 42.

²⁰ European Parliament and the Council, Directive 2010/13/EU of the of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) [2010] OJ L 095 1.

²¹ European Parliament and the Council, Directive (EU) 2019/790 of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC [2019] OJ L 130 92.

²² European Parliament and the Council, Regulation (EU) 2019/1150 of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

²³ European Parliament and Council Directive (EU) 2013/11 of the of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC [2013] OJ L 165/63 ["ADR Direktifi"].

²⁴ European Parliament and Council, Proposal for a Regulation repealing Regulation (EU) 524/2013 and amending Regulations (EU) 2017/2394 and (EU) 2018/1724 with regards to the discontinuation of the European ODR Platform COM(2023) 647 final.

²⁵ DSA'daki iç şikâyet ve mahkeme dışı uyuşmazlık çözümünün detaylı incelemesi için bkz. Cemre Ç. Kadioğlu Kumtepe, "Çevrimiçi Platformlarda Hizmet Alıcılarının Uyuşmazlık Çözümü Mekanizmalarıyla Korunması: AB'nin Dijital Hizmetler Yasası Işığında Değerlendirme" Çevrimiçi Platformlar ve Hukuk Sempozyumu Bildiri Kitabı, editör Cemre Polat (Nobel, 2025) 56-89.

Türkiye bakımından da, tüm sağlayıcılar için benzer bir iç şikâyet mekanizmasının getirilmesi ve içerik türlerine göre farklı başvuru yollarının öngörülmesi, dijital hakların korunması bakımından faydalı olacaktır.

ODR’de Yararlanılan Teknolojiler

Belirtildiği üzere, ODR’nin temel amacı, çevrimiçi ortamda güveni tesis etmektir. Bu hedef doğrultusunda, sunulan hizmetin veya platformun niteliğine uygun uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin benimsenmesi ve bu yöntemleri etkin biçimde destekleyecek teknolojilerin kullanılması büyük önem taşımaktadır. Örneğin, blokzincir üzerinde akıllı sözleşmelerden ya da kripto varlıklardan kaynaklanan uyuşmazlıkların yine blokzincir üzerinde tasarlanan ve kodlanan uyuşmazlık çözüm platformları aracılığıyla çözümlenmesinin en etkili yol olduğu düşünülmektedir.²⁶

Benzer şekilde otomatize sistemler, yapay zekâ ve algoritmalar aracılığıyla insan müdahalesini en aza indirerek uyuşmazlık çözümünde uygulanmakta; maliyetleri düşürmekte ve tarafların karmaşık yargı süreçlerinden kaçınmasına imkân tanımaktadır.

Ancak blokzincir ve yapay zekâ gibi teknolojilerin kullanımı, temel hak ve özgürlüklere etkileri, yargı süreçlerine katkıları ve çevrimiçi hizmet sağlayıcılar, pazaryerleri ile sosyal medya içeriklerinin yönetimi bağlamında önemli tartışmaları gündeme getirmektedir. Bunlar blokzincir kullanılan sistemler bakımından özellikle usul güvencelerinin sağlanması noktasında toplanmaktadır. Otomatize sistemlerin yüksek teknoloji yatırımı gerektirmesi, güvenlik riskleri doğurması ve taraflar arasındaki fiziksel mesafenin psikolojik engeller yaratması eleştirilmekte; ayrıca algoritmaların potansiyel önyargıları, adil yargılanma hakkı açısından soru işaretleri doğurmaktadır.

Bu nedenle, gerekli hukuki ve teknik önlemler alınana kadar yapay zekâ destekli sistemlerin düzenli olarak denetlenmesi ve insan gözetimi altında tutulması gereklidir.²⁷ Bu yaklaşım, adalete erişim süreçlerinde eşitsizliklerin derinleşmesini önlemeye ve sistemin güvenilirliğini artırmaya hizmet edecektir. Ayrıca tarafların, uyuşmazlıklarının yapay zekâ mekanizmalarıyla çözüleceği konusunda bilgilendirilmesi de önemli bir şeffaflık ve hesap verebilirlik unsurudur.

Benimsenen teknoloji ne olursa olsun, insan denetimi teknolojilerden yararlanılarak yürütülen mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm süreçlerinin vazgeçilmez bir unsuru olmalıdır. Bu süreçlerde temel ilke ve standartlar arasında adalete erişimin artırılması, usul ekonomisinin sağlanması, gönüllülük, adil yargılanma hakkının korunması, hesap verebilirlik, şeffaflık ve güvenlik yer almaktadır.²⁸ ODR Teknik Notları gibi uluslararası ilkeler ve AB düzenlemeleri, söz konusu usule ilişkin güvenceleri kapsamlı biçimde benimsemektedir.

Çevrimiçi platformlardaki uyuşmazlıkları mahkeme dışı ve teknolojiye dayalı sistemlere yönlendirmek adına kanun koyucular, gizlilik endişeleri, dijital eşitsizlik, siber güvenlik tehditleri, algoritmik önyargı gibi potansiyel riskleri dikkate almalıdır. Güvenilir ve uluslararası standartlara uygun mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm sistemleri, mahkemelerin yükünü hafifletecek, adalete erişimi artıracak, özellikle e-ticaret ve içerik yönetimi gibi internet kaynaklı anlaşmazlıklarda önemli kolaylıklar sağlayacaktır.

²⁶ Janet K Martinez, “Designing Online Dispute Resolution” Journal of Dispute Resolution 1, (2020):136.

²⁷ ICODR, “Standards”, Kasım 10, 2025, <https://icodr.org/standards/>.

²⁸ Detaylı inceleme için bkz. Cemre Ç. Kadioğlu Kumtepe, Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözümü ve Türkiye’deki Uygulamaları (On İki Levha Yayınları, 2024).

Sonuç

Çevrimiçi platformlarda artan etkileşim ve dijital işlemler, hızlı, erişilebilir ve güvenilir mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm mekanizmalarını zorunlu kılmaktadır. Teknolojinin sunduğu imkânlardan yararlanılırken, usuli güvencelerin ve temel hakların korunması ise bu sistemlerin sürdürülebilirliği açısından kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle, Türk hukukunda da hem AB hem de uluslararası ODR ilkelerinin takip edilerek çevrimiçi ortama uyumlu, şeffaf ve etkin ODR modellerinin geliştirilmesi, dijital ekosistemde güvenin ve adalete erişimin güçlendirilmesine hizmet edecektir.

Kaynakça

- UNCITRAL Technical Notes on Online Dispute Resolution (United Nations, New York, 2017).
- Rule, Colin, ve Larry Friedberg. "The Appropriate Role of Dispute Resolution in Building Trust Online." *Artificial Intelligence and Law* 13, no. 2 (2005): 193.
- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (RG. 23.05.2007/26530).
- 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (RG. 05.11.2014/29166).
- European Parliament and the Council, Regulation (EU) 2022/2065 of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) [2022] OJL 277/1 ["DSA"].
- European Parliament and Council, Directive 2000/31/EC of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') [2000] OJL 178/1.
- Heiskanen, Veijo. "Dispute Resolution in International Electronic Commerce." *Journal of International Arbitration* 16, (1999):38.
- Kaufmann-Kohler, Gabrielle, ve Thomas Shultz. *Online Dispute Resolution: Challenges for Contemporary Justice*. Kluwer Law International, 2004.
- Kaya, Mehmet Bedii. *İnternet Hukuku*. On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Hanriot, Maxime. "Online Dispute Resolution (ODR) as a Solution to Cross Border Consumer Disputes: The Enforcement of Outcomes." *McGill Journal of Dispute Resolution* 2, no. 1 (2016):1.

- European Parliament Directorate General for Internal Policies (EPDGIP), "Effective Access to Justice" (2017 PE 596. 818).
- Farinho, Domingos Soares. "Fundamental Rights and Conflict Resolution in the Digital Services Act Proposal: A First Approach." *e-Publica* 9, no.1 (2022): 83.
- Husovec, Martin. "Certification of Out-of-court Dispute Settlement Bodies Under the Digital Services Act." erişim Kasım 14, 2025 <https://husovec.eu/wp-content/uploads/2023/07/f-xADR-Paper.pdf>.
- European Parliament and Council, Regulation (EU) 2022/1925 of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) [2022] OJL 265/1 ["DMA"].
- European Parliament and the Council, Directive 2010/13/EU of the of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) [2010] OJ L 095 1.
- European Parliament and the Council, Directive (EU) 2019/790 of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC [2019] OJL 130 92.
- European Parliament and the Council, Regulation (EU) 2019/1150 of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.
- European Parliament and Council Directive (EU) 2013/11 of the of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC [2013] OJL 165/63 ["ADR Direktifi"].
- European Parliament and Council, Proposal for a Regulation repealing Regulation (EU) 524/2013 and amending Regulations (EU) 2017/2394 and (EU) 2018/1724 with regards to the discontinuation of the European ODR Platform COM(2023) 647 final.
- Kadioğlu Kumtepe, Cemre Ç. "Çevrimiçi Platformlarda Hizmet Alıcılarının Uyuşmazlık Çözümü Mekanizmalarıyla Korunması: AB'nin Dijital Hizmetler Yasası Işığında Değerlendirme." *Çevrimiçi Platformlar ve Hukuk Sempozyumu Bildiri Kitabı*, editör Cemre Polat. Nobel, 2025.
- Martinez, Janet K. "Designing Online Dispute Resolution." *Journal of Dispute Resolution* 1, (2020):136.
- ICODR, "Standards", erişim Kasım 10, 2025, <https://icodr.org/standards/>.
- Kadioğlu Kumtepe, Cemre Ç. *Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözümü ve Türkiye'deki Uygulamaları*. On İki Levha Yayınları, 2024.

GDPR'a Uyum Yolunda KVKK: Mevzuat Değişikliği ve Uygulamadaki Engeller

Giriş

Kişisel veriler, teknoloji geliştikçe ve özellikle yapay zekâ temelli sistemler hem kamusal alana hem de özel sektör pratiklerine daha yoğun biçimde nüfuz ettikçe çok daha karmaşık bir hukuki koruma ihtiyacının odağına yerleşmiştir. Şirketlerin ticari faaliyetlerini yürütürken, istihdam süreçlerini yönetirken, müşterileriyle etkileşim kurarken veya tedarik zincirlerini işletirken gerçekleştirdikleri geniş kapsamlı veri işleme faaliyetleri, söz konusu ihtiyacı daha da görünür kılmaktadır. Bu dinamik yapı, kişisel verilerin korunması hukukunu hem bireyin mahremiyetini ve özel hayatını güvence altına almak hem de toplumun dijital ortamlara ve kurumsal yapılara duyduğu güveni korumak açısından giderek daha kritik hâle getirmektedir. Bu nedenle, kişisel verilerin korunması hukuku düzenleyici otoritelerin öncelikli dikkatini ve müdahalesini gerektiren bir hukuk dalı hâline dönüşmektedir.

AV. BERİL KÖSEGİL

Türkiye'deki kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemeler de son yıllarda teknolojik gelişmelerin doğurduğu ihtiyaçlara cevap verebilmek, Avrupa Birliği mevzuatıyla ulusal hukuku uyumlaştırmak ve bireylerin temel hak ve özgürlüklerini daha etkin koruyabilmek amacıyla önemli değişikliklere uğramıştır. Özellikle 12 Mart 2024 tarihinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yürürlüğe giren düzenlemeler, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından açık rıza yerine alternatif hukuki sebeplerin öngörülmesi ve yurt dışına aktarım bakımından öngörülen mekanizmaların yeniden düzenlenmesi gibi hususları hüküm altına almaktadır. Buna rağmen, son değişikliklerle önemli bir ilerleme kaydedilmiş olsa da Türkiye'de kişisel verilerin korunması bakımından öngörülen yasal çerçeve henüz Avrupa Veri Koruma Tüzüğü ile tam olarak uyumlu değildir. Bu çerçevede, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yapılan düzenlemeler geçmişte uygulamada sıkça tartışılan bazı güçlükleri gidermeye yönelik hükümler içerse de söz konusu düzenlemelerin uygulamada farklı nitelikte belirsizliklere ve operasyonel zorluklara kapı araladığı söylenebilir.

Bu çalışma, Türkiye'de 12 Mart 2024 tarihinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda öngörülen dönüşümü ve uygulamada yaşanan sorunları bütüncül bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Elbette kısa mahiyetteki bu makalede meseleye ilişkin tüm soru/sorunların ele alınması mümkün değildir.

Dolayısıyla bu çalışmada; (i) 2024 Mart ayında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda öngörülen değişiklikler sınırlı bir biçimde ele alınacak ve (ii) söz konusu değişiklikler öncesi ve sonrası uygulamada ortaya çıkan sorunlar karşılaştırmalı olarak kısaca tartışılmaya çalışılacaktır. Böylece makale, Türkiye'deki kişisel verileri koruma hukukunun mevcut dönüşümünü güncel tartışmalar ışığında sistematik bir şekilde ortaya koymayı hedeflemektedir.

II. 12 Mart 2024 Tarihinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Öngörülen Değişiklikler

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ("KVKK"), esas olarak Avrupa Birliği'nin 95/46/EC sayılı Direktifi ("Direktif") temel alınarak hazırlanmıştır. Bu Direktif, Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü ("GDPR") yürürlüğe girmeden önce Avrupa'da kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel mevzuattır. Dolayısıyla, bazı kendine özel farklılıklar bulunmakla birlikte, KVKK kapsamında öngörülen düzenlemeler Avrupa veri koruma mevzuatı ile büyük ölçüde örtüşmektedir.¹

Söz konusu mevzuatsal farklılıklar sebebiyle Türkiye, GDPR'a tam uyum sağlanması amacıyla KVKK ve ilgili ikincil mevzuatta kapsamlı bir uyum süreci yürütmektedir. Bu doğrultuda, 12 Mart 2024 tarihinde kabul edilen ve 1 Haziran 2024 itibarıyla yürürlüğe giren düzenlemelerle birlikte ("Değişiklikler"), GDPR ile uyum yönünde önemli bir adım atılmıştır.

2024 yılında yayımlanan Değişiklikler temel olarak (i) özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, (ii) kişisel verilerin yurt dışına aktarımı ve (iii) idari para cezaları ile itiraz mercileri konularında düzenlemeler içermektedir.

Değişiklikler Öncesi Rejim ve Değişikliklere Ayrıntılı Bakış

32487 sayılı ve 12 Mart 2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile KVKK'nın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ve yurt dışına aktarımına ilişkin maddelerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, özel nitelikli kişisel veri kategorileri eski haliyle muhafaza edilmektedir ancak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak yeni ve alternatif hukuki sebepler düzenlenmiştir ve bu değişiklikler 1 Haziran 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

(i)Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi

Değişiklikler'den önce özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişinin açık rızası gerekmekteydi ve bunun tek istisnası söz konusu verilerin işlenmesinin kanunlarda öngörülmesiydi.

Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebiliyordu. Bu çerçevede, işyeri hekimince tedavi ve gözetim yükümlülükleri kapsamında çalışanların sağlık verilerinin işlenmesi bakımından ilgili kişilerin açık rızası alınmadan işleme faaliyeti sürdürülebiliyordu.

¹ Kadir Can Özel, "İstanbul Barosu Dergisi" 94, no. 2 (Mart 2020), s. 244.

Bu durum, özellikle insan kaynakları süreçleri bakımından veri sorumlusu işverenler için sorun teşkil etmekteydi. Zira mevzuat, çoğunlukla işverenlerin açık rızaya başvurmalarını gerektiriyor; ancak işçi-işveren ilişkisi çerçevesinde çalışanlar tarafından verilen açık rızanın özgür iradeye dayalı olup olmadığı gerek Kişisel Verileri Koruma Kurumu ("Kurum") kararlarında gerekse de ulusal ve uluslararası doktrinde tartışma konusu teşkil ediyordu.²

Değişiklikler ile özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin yeni ve alternatif hukuki sebepler öngörüldü. Bu kapsamda, Değişiklikler ile, sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerle diğer özel nitelikli kişisel verilerin faydalanacağı istisnalara ilişkin ikili ayırım ortadan kaldırıldı ve özellikle de istihdam ve iş sağlığı güvenliği süreçleri bakımından veri sorumlularının, açık rıza almaksızın yeni mekanizmalara dayanarak özel nitelikli kişisel verileri işlemesinin önü açıldı.

(i) Kişisel verilerin yurt dışına aktarılması

Değişiklikler ile kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin olarak da yeni düzenlemeler öngörüldü. Buna göre 1 Haziran 2024 tarihinden önce, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan yurt dışına aktarılabilmesi için, KVKK'nın 9. maddesinin 2. fıkrasında yer alan diğer veri işleme şartlarından birinin mevcut olması (yeterlilik kararı, bağlayıcı şirket kuralları, yazılı taahhütname vs.) gerekiyordu.

Ancak Kurum yeterli korumaya sahip ülkelerin belirlenmesinde esas alınacak kriterleri yayımlamış olmakla birlikte henüz yeterli korumanın bulunduğu ülkeleri açıklamıştır.³

Kurum nezdindeki taahhütname başvuru ve onay süreçleri ise uzun zaman alan mekanizmalar olarak şirketlerin karşısına çıkmaktadır. Örneğin bağlayıcı şirket kurallarının incelenmesi için Kurum'un altı aylık bir inceleme süresi bulunmaktadır. Bu süre birer yıllık ek sürelerle uzatılabilmektedir. Taahhütnameler açısından ise Kurum'un bağlı olduğu herhangi bir inceleme süresi öngörülmemiştir. Nitekim, Kurum bugüne kadar sınırlı sayıda taahhütname onaylamıştır ve kamuya açık kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında herhangi bir bağlayıcı şirket kuralı onaylamamıştır.⁴

Bu nedenle, Değişiklikler öncesi uygulamada yurt dışına aktarım için ilgili kişilerin açık rızalarının alınması en efektif yol iken, Değişiklikler ile yurt dışına veri aktarım mekanizmalarında kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır.⁵

Mevcut düzenlemelere istinaden, yurt dışına kişisel veri aktarımları için (i) yeterlilik kararının bulunması, (ii) yeterlilik kararı bulunmadığı hallerde yeterli güvencelerin sağlanması ve (iii) yeterlilik kararı ile yeterli güvencelerin bulunmaması halinde ise arızı aktarım halleri olmak üzere üç kademeli bir yapı oluşturulmaktadır. Dolayısıyla devamlı olarak gerçekleştirilecek (arızı olmayan) aktarımlar için, yeterlilik kararı bulunması veya yeterli güvencelerin bulunması gerekmektedir.

Değişiklikler ile Kurum onayını gerektiren taahhütname ve bağlayıcı şirket kuralları gibi mekanizmalara alternatif olarak getirilen önemli aktarım mekanizmalarından biri standart sözleşme hükümleridir.

² Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 20/05/2020 tarihli ve 2020/404 sayılı kararı; Council of Europe, Handbook on European Data Protection Law (2014), s.58; Christopher Kuner, European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation, 2nd ed. (Oxford: Oxford University Press, 2007), s.68.

³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun 02/05/2019 tarihli ve 2019/125 sayılı kararı

⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2024 Faaliyet Raporu (Ankara: KVKK Yayınları, Mart 2025), s.34. <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/549ba061-ddbe-402f-9db5-3a6913ca1640.pdf> (Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025)

⁵ Nadir Sertçe, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) Kapsamında AB Dışına Kişisel Veri Aktarımı" (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2022), s. 46

Buna göre, Kurum tarafından yayımlanmış olan standart sözleşme maddelerinin taraflar arasında imzalanması ve Kurum'a bildirim yapılmasının akabinde yurt dışına aktarım yapılabilmesine imkân tanınmıştır.

Söz konusu Değişiklikler, özellikle, geçmiş düzende açık rızaya dayalı olarak kurulan aktarım süreçleri açısından önem arz etmektedir. Değişiklikler ile birlikte, açık rıza artık yurt dışına kişisel verilerin aktarılması bakımından istisnai bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değişiklikler Sonrasında Uygulamada Karşılaşılan Problemler

Her ne kadar Değişiklikler'in temel amacı GDPR ile KVKK arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak ve daha uyumlu bir sistem oluşturmaksa da Değişiklikler ile Avrupa mevzuatından ayrıışan KVKK'ya özgü bazı düzenlemeler öngörülmektedir. Bu bağlamda, KVKK'da öngörülen yurt dışına veri aktarım hükümleri ile GDPR'da yer alan düzenlemeler birebir aynı nitelikte değildir. Söz konusu farklılıkların etkisi özellikle yurt dışına veri aktarımı alanında Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşme maddelerinde kendisini göstermektedir.

Zira KVKK'ya getirilen düzenlemeler arasında, yurt dışına aktarım bakımından Kurum'a bildirilmesinin yeterli olması sebebiyle en çok tercih edilen yöntemin standart sözleşme imzalamak olduğunu görüyoruz.⁶

Ancak, Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşme metinleri,

Avrupa mevzuatına uygun olarak yayımlanan standart sözleşme metinlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Bu durum uygulamada, şirketlerin standart sözleşme imzalama süreçlerinde dikkat etmesi gereken hususları gündeme getirmiştir.⁷

Zira örneğin, Avrupa mevzuatına uygun olarak yayımlanan standart sözleşmeler birden fazla tarafın katılımına olanak tanımakta iken (ing. docking clause), Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşme metinleri yalnızca iki taraf arasında imzalanabilir niteliktedir ve çok taraflı sözleşme yapısına izin vermemektedir.⁸ Benzer şekilde, Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşmelerde herhangi bir değişiklik yapılması, bu sözleşmenin başka bir sözleşmenin eki haline getirilmesi veya başka bir sözleşmeye dahil edilmesi Kurum tarafından kabul edilmemektedir.

Kurum'un bir sözleşmenin taraf sayısı bakımından sınırlama yapabilme yetkisine sahip olup olmadığı ayrı bir hukuki tartışma konusu olmakla birlikte, Kurum'un standart sözleşmelerin yalnızca iki taraflı olarak imzalanması yönündeki yaklaşımı oldukça katıdır.

Bu katı yaklaşım, özellikle global ölçekte faaliyet gösteren şirketler, grup içi veri aktarımı yapan çok uluslu yapılar ve yurtdışında yerleşik hizmet sağlayıcılarla çalışan işletmeler açısından uygulamada önemli güçlükler doğurmaktadır. Zira Türkiye'de faaliyet gösteren şirketler, yurt dışında bulunan iştiraklerinin de taraf olduğu çok paydaşlı grup içi veri aktarım sözleşmelerine (ing. intragroup data transfer agreement) taraf olamamakta;

⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2024 Faaliyet Raporu, s. 34.

⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Kullanılacak Standart Sözleşmelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara" başlıklı kamuoyu duyurusu (5 Şubat 2025), <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/8170/Yurt-Disina-Kisisel-Veri-Aktariminda-Kullanilacak-Standart-Sozlesmelerde-Dikkat-Edilmesi-Gereken-Hususlara-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu> (Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025); Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi (Ocak 2025), <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/13711235-abb6-4b17-9a6b-0a68c1ad86c5.pdf> (Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025), s. 49-52.

⁸ Sertçe, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü...", 62

bunun yerine veri aktarımı gerçekleştirdiği her bir yabancı grup şirketi ile ayrı ayrı standart sözleşme imzalamak durumunda kalmaktadır. Bu durum hem sözleşme yönetimi hem operasyonel sürdürülebilirlik bakımından ciddi bir iş yükü yaratmaktadır.

Benzer şekilde, sunucuları yurt dışında bulunan hizmet sağlayıcı şirketler Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşmelerin getirdiği uygulamadaki pratik zorluklar nedeniyle, KVKK kapsamında öngörülen mekanizmalara uyum sağlama konusunda iş birliği göstermeyebilmekte veya hizmet sözleşmelerine standart sözleşme metinlerinin eklenmesi gibi GDPR uyumlu yöntemleri önerebilmektedir. Bununla birlikte, Kurum kararlarında KVKK'da öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilebilmesi için GDPR uyumlu yöntemlerin uygulanmasının tek başına yeterli olmadığı belirtilmektedir.⁹

Dolayısıyla, her ne kadar standart sözleşmeler, Kurum'a bildirilmelerinin yeterli olması sebebiyle uygulamada veri sorumluları tarafından en çok başvurulan yöntem olarak karşımıza çıksa da KVKK'da öngörülen mevcut düzenlemenin yapısal niteliği gereği yurt dışına kişisel veri aktarımı bakımından şirketlerin yaşadığı operasyonel sorunlar varlığını devam ettirmektedir.

Buna göre, Değişiklikler öncesinde yurt dışına veri aktarımı bakımından ilgili kişilerden geçerli bir açık rıza almak için yoğun çaba harcamak zorunda kalan veri sorumluları, Değişiklikler sonrasında ise bu kez yurt dışında bulunan hizmet sağlayıcılarını veya grup şirketlerini Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşmeleri imzalamaya ikna etmek için benzer bir çaba sarf etmektedir.

Bu çerçevede, uygulamada yaşanan sıkıntıların şekil değiştirerek devam ettiğini söylemek mümkündür.

I.Sonuç

Değişiklikler ile özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından alternatif hukuki sebepler öngörülmüş ve yeni yurt dışına aktarım mekanizmaları düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler ile uygulamada karşılaşılan sorunların önüne geçmek ve KVKK'nın GDPR ile uyumlaştırılması amaçlanmaktadır.

Veri sorumlularının yurtdışına veri aktarımı bakımından Değişiklikler öncesinde karşılaştığı en temel sorun, Kurum'dan yazılı taahhütname veya bağlayıcı şirket kuralları için onay alınmasına ilişkin süreçlerin son derece uzun sürmesi ve bu alternatif aktarım mekanizmalarının uygulamada erişilebilir olmaktan uzak bir nitelik taşımasıdır. Bu durum, özellikle aktarımın gecikmeye tahammül edemediği operasyonel faaliyetlerde, veri sorumlularını fiilen ilgili kişilerin açık rızasını almaya yönelten yapısal bir handikap yaratmaktaydı. Zira ilgili kişinin açık rıza vermediği hâllerde aktarımın hukuka uygun biçimde gerçekleştirilememesi veri sorumlularını çoğu zaman çıkılmaz bir ikilem ile karşı karşıya bırakmaktaydı.

Değişiklikler ile birlikte açık rıza, yurtdışına aktarım bakımından istisnai bir hukuki dayanak hâline getirilmiş ve veri sorumlularının başvurabileceği çeşitli alternatif aktarım mekanizmaları düzenlenmiştir. Bu mekanizmalar arasında yalnızca Kurum'a bildirilmesinin yeterli olması nedeniyle uygulamada en çok tercih edilen yöntem Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşme maddeleri olmuştur.

⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kamuoyu Duyurusu (8 Kasım 2019). <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6561/KAMUOYU-DUYURUSU> (Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025).

Bununla birlikte, Kurum tarafından yayımlanan standart sözleşmelerin Avrupa Birliği mevzuatına uygun şekilde kullanılan standart sözleşme hükümlerinden belirli yönleriyle ayrışması, özellikle yurtdışında bulunan hizmet sağlayıcıların veya grup şirketlerinin bu sözleşmeleri imzalamaya ikna edilmesi bakımından yeni güçlükler yaratmaktadır.

Bu çerçevede, her ne kadar Değişiklikler ile birlikte önemli bir ilerleme kaydedilmiş ve aktarım rejimi daha işlevsel bir çerçeveye kavuşturulmuş olsa da bazı pratik sorunlar biçim değiştirerek uygulamada varlığını sürdürmektedir. Bir başka ifade ile, Değişiklikler'in deyim yerindeyse suyu başka kaba koyunca tadının değişmediğini hatırlatır nitelikte olduğunu vurgulamak, bu çalışmanın ortaya koyduğu analizin bütünlüğü bakımından kaçınılmazdır.

Kaynakça

Council of Europe. Handbook on European Data Protection Law. 2014.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı (02/05/2019, No. 2019/125).

Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı (20/05/2020, No. 2020/404).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2024 Faaliyet Raporu. Ankara: KVKK Yayınları, Mart 2025, Bağlantı: <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/549ba061-ddbe-402f-9db5-3a6913ca1640.pdf> , Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025

Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kamuoyu Duyurusu (8 Kasım 2019) Bağlantı: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6561/KAMUOYU-DUYURUSU>, Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi. Ocak 2025. Bağlantı: <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/13711235-abb6-4b17-9a6b-0a68c1ad86c5.pdf>, Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Kullanılacak Standart Sözleşmelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Kamuoyu Duyurusu (5 Şubat 2025) Bağlantı: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/8170/Yurt-Disina-Kisisel-Veri-Aktariminda-Kullanilacak-Standart-Sozlesmelerde-Dikkat-Edilmesi-Gereken-Hususlara-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu>, Son Erişim Tarihi: 15 Kasım 2025

Kuner, Christopher. European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2007.

Özel, Kadir Can. İstanbul Barosu Dergisi 94, no. 2 (Mart 2020).

Sertçe, Nadir. "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) Kapsamında AB Dışına Kişisel Veri Aktarımı" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2022.

Uzay Faaliyetlerinde Yapay Zeka Kullanımı ve Olası Hukuki Etkileri

Uzay Çalışmalarının Uzay Ötesi Etkileri

Tarihinin hemen hemen bilebildiğimiz her aşamasında, çağlar boyunca, yaşadıkları coğrafyadan bağımsız olarak insanlık bir ortak soruya cevap aramak için gözlerini gökyüzüne çevirmiştir: “Orada ne var?”. Fransız matematikçi ve kuramsal fizikçi Poincaré, dilimize “Bilimin Değeri” olarak çevrilen eserinde gökyüzü biliminin doğrudan diğer bilim dallarındaki çalışmaları nasıl kolaylaştırdığını vurgulamış ve “ruhumuzu doğası itibari ile kabiliyetli hale getiren” bilimin de astronomi olduğunu belirtmiştir ². Uzaya dair merakımız sayesinde süregiden araştırma ve incelemeler, pek çok farklı alandaki keşiflere ve hatta yanlış bildiğimiz doğruların çöküşüne bizi ulaştırırken, aynı zamanda beraberinde fikir hürriyeti başta olmak üzere hukuki ve politik meseleleri de tartışmaya açmıştır. Dünya merkezli bir sistem varsayımını geride bırakarak Güneş merkezli bir bilimsel gerçekliğe ulaşmak sadece astronomi bilimi açısından değil, politik açıdan da kolay olmamıştır. Benzer şekilde, İngiliz dilinde “bilim insanı” teriminin karşılığı diyebileceğimiz “scientist” kelimesinin ortaya çıkması da, Mary Somerville isimli bir İskoç kadının yaptığı matematiksel işlemlere dayanan astronomik çalışmalar neticesinde olmuştur ³. Somerville, yaptığı matematiksel hesaplamalar ile Neptün gezegeninin varlığını ve konumunu doğru tespit ederek, İngiltere’de bulunan Kraliyet Astronomi Topluluğu (Royal Astronomical Society) tarafından kabul edilen ilk kadın olmuştur ⁴. Bu sayede o vakte kadar bilimle uğraşan kişiler için kullanılan “bilim adamı” “man of science” kelimesi yerini, bu gelişme ile bilim insanı (scientist) kelimesine bırakmıştır (hala dilimizde bilim adamı teriminin ısrarlı kullanıcıları olsa da, doğrusu bilim insanıdır). Filolojideki bu gelişme de varlığını uzaya dair meraklı çalışmalara borçludur.

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ
BAŞAK OZAN ÖZPARLAK ¹

Günümüzde de, yer küremizin farklı yörüngelerindeki uzay çalışmalarından, uzak uzay görevlerine dek pek çok çalışma ile hem uzay hem de yer küremizde süre giden pek çok farklı alan doğrudan etkilenmektedir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi Başak Ozan Özparlak, Hukuk Fakültesi Bilişim Hukuku Anabilim Dalı, Özyeğin Üniversitesi

² Poincaré, Henri Jules. Bilimin Değeri (çev. Fethi Yücel), Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1949 (Bu kaynak için Özyeğin Üniversitesi Kütüphanesi’ne teşekkürlerimizle).

³ Wills, Matthew. "Mary Somerville, Queen of 19th Century Science." JSTOR Daily, 2 Mart 2020. <https://daily.jstor.org/mary-somerville-queen-of-19th-century-science/> (Erişim tarihi: 1. 11.2025).

⁴ British Astronomical Association. "Celebrating Mary Somerville". 6 Nisan 2022. https://britastro.org/journal_contents/ite/celebrating-mary-somerville-1780-1872 (Erişim tarihi: 7.11.2025).

Uzayda son yıllardaki artan faaliyetin iki temel etkeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yeniden kullanılabilen roketlerin yaygınlaşması ile uzaya ulaşmada maliyetlerin düşmesi iken, bir diğeri, uzay çalışmaları sırasında elde edilen verinin işlenmesi gibi görevlerde yapay zeka teknolojilerinden yararlanılmaya başlanmasıdır. Yapay zeka, uzay örneğinden de görüleceği gibi sadece bilgisayar bilimlerinde değil, hemen hemen tüm bilimsel ve teknolojik alandaki çalışmalarda da bir nevi roketi görevi görerek bilimsel çalışmalara ivme kazandırmaktadır⁵. Öyle ki, Mayıs 2024'te NASA kurumsal yapılanması içerisinde bir baş yapay zeka yöneticisi (Chief AI Officer) ataması gerçekleştirmiştir⁶.

Uzay Çalışmalarında Yapay Zeka Kullanımı

Gerek dünyanın yörüngelerinde gerekse de uzak uzay görevlerinde Yapay Zeka teknolojilerinin farklı amaçlar ile kullanımı ile uzay araştırmalarının verimliliğinde artış hedeflenmektedir. Yapay Zekanın uzay çalışmalarında kullanımına örnek olarak Mars gibi gezegenlere gönderilen otonom robotik sistemlerin işleyişi, uzayda elde edilen verinin işlenmesi, uzayda görev alan insanların güvenliği, hem fiziksel hem de siber risklerin daha hızlı ve tutarlı tespiti örnek olarak gösterilebilir. Yerküreden en fazla 2000 km yükseklikteki düşük dünya yörüngesi "low earth orbit" (LEO) katmanında ise, dünyada internete bağlı olarak yürütülen tüm faaliyetleri etkileyecek takım uydular ile şekillenecek iletişim devrimine giden yolda atılan adımlarda da Yapay Zeka büyük rol oynamaktadır.

Uzay Çalışmalarında Yapay Zeka Kullanımından Kaynaklanacak Yeni Hukuki Meseleler

Her ne kadar uzay ile ilgili olarak 60 yıl öncesine uzanan ve omurgasını devletler hukukunun şekillendirdiği beş temel uluslararası antlaşma (bu anlaşmalar genellikle "dış uzaya dair beş BM antlaşması" olarak adlandırılır) mevcut ise de⁷, ne kadar süre ile bu halleri ile ele aldıkları hukuki sorunlara cevap verebilecekleri belirsizdir. Bu belirsizliğin nedenleri; özellikle son yıllarda uzay çalışmalarının yürütülmesindeki ağırlığın devletlerden ziyade özel sektör hakimiyetine geçmesi ve uzayda, bugüne dek sadece yerkürede mümkün olan özel hukuk kapsamındaki bir takım faaliyetlerin dahi (otelcilik gibi) yürütülecek olması olguları yer almaktadır. Bu gelişmeler karşısında, tarafları devletler olan BM uzay anlaşmalarının farklı hukuki düzenlemeler ile desteklenmesi ve/veya güncellenmesi gerektiği öğretilde savunulmaktadır⁸.

Yapay zeka gibi karmaşık ve çok boyutlu bir teknolojinin yeryüzündeki kullanımı ve geliştirilmesinin dahi henüz küresel ölçekte yeknesak bir yönetişimi öngörülemediği, hukuki düzenlemeleri zorlayan uzay gibi bir alanda yapay zeka kullanımının etik ve hukuki boyutu ise ayrıca zorlukları ve hukuki tartışmaları beraberinde getirecektir. Bu konuda doktrinde, *Pagallo* ve diğerleri, uzayda yapay zeka kullanımına dair giderek daha fazla hukuki boşluk ortaya çıkacağını ve bu alanda belki de kendine özgü *sui generis* düzenlemeler ile, yapay zekanın kullandığı

⁵ NASA. NASA Artificial Intelligence Strategy, <https://www.nasa.gov/wp-content/uploads/2025/11/nasa-ai-strategy-official.pdf> (Erişim tarihi 11.11.2025).

⁶ NASA. "NASA Names First Chief Artificial Intelligence Officer" 13 Mayıs 2024, <https://www.nasa.gov/news-release/nasa-names-first-chief-artificial-intelligence-officer/> (Erişim tarihi: 1.11.2025).

⁷ Bu anlaşmalar için bakınız: United Nations Office for Outer Space Affairs (UNOOSA). "Space Law Treaties and Principles." United Nations. (Erişim tarihi: 11 Kasım 2025). <https://www.unoosa.org/oosa/en/ourwork/spacelaw/treaties.html>.

⁸ Sanchez, Miguel. "Advancements in Space Law: Satellite Communications Industry Regulations and Obligations for Orbital Debris Mitigation." *International Journal of Legal Information* 53, no. 1 (2025): 52–63. <https://doi.org/10.1017/jli.2025.16>.

uzay çalışmalarının niteliğine göre değişecek şekilde bazen esnek bazense daha katı düzenlemeler yapılması gerekeceği düşüncesini ileri sürmektedirler⁹. Kanımızca buradaki temel zorluklardan biri, devletler hukuku ile özel hukukun kesişim alanlarında ortaya çıkacaktır.

Bilişim hukukuna özgü bir perspektiften değerlendirildiğinde ise, uzay ve yapay zeka alanındaki kesişime dair acil hukuki ihtiyaca ilk olarak bu alanda tanıklık edileceği söylenebilir. Şöyle ki SpaceX gibi, yerkürede yapay zeka alanında çalışmaları olan xAI şirketi ile organik bağı bulunan bir şirket, aynı zamanda LEO katmanında şimdilik 8000'den fazla uydudan oluşan (bu sayının her yıl hızlanarak artması planlanmaktadır) bir "takım uydu" (satellite constellation) sistemi ile yerküremizdeki internet erişiminin de önde gelen operatörlerinden olmaya hazırlanmaktadır.

Gerek 5G ve ötesindeki yeni nesil kablosuz ağların düşük gecikme hızı ve geniş kapsama alanı gibi ihtiyaçlarını gidermekte karasal ağların tek başına yeterli olmaması, gerekse de uydudan doğrudan yerküredeki cep telefonu gibi cihazlara bağlantının sağlanmasına yönelik yeni atılımlar bilişim hukuku alanı ile uzay kesişiminde halihazırda başta spektrum olmak üzere farklı hukuki düzenleme ihtiyaçlarını şimdiden doğurmaya başlamıştır¹⁰.

Yapay zekanın bu kapsamdaki rolü ise vazgeçilmezdir. Şöyle ki, yerküre ve uydular (özellikle LEO uydular) arasındaki her iki yönlü (yerden uyduya,

uydudan yeri) veri transferi ve sonrasında gerçekleşecek veri işleme, yapay zekanın kullanımı ile çok daha hızlanacaktır.

Ayrıca, özellikle 2030 yılını milad olarak hedefleyen 6G kablosuz teknolojisi her yeri saran ağız ağız akıllanmasını, ağız ağız mümkün olduğunca AI-native ("*yapay zeka temelli*")¹¹ olmasını beraberinde getirecektir. Nasıl ki bugün elektrik olmadan internete bağlı hayatımız durma noktasına gelebilecekse, 6G ile yapay zeka da bağlantısallığın ve temel faaliyetlerin yapı taşı olacaktır. Bu nedenle, karasal ve karasal olmayan (LEO uyduları başta olmak üzere) bağlantının entegrasyonunda yapay zeka özellikle 2030 itibarı ile LEO'daki uydu faaliyetlerinin de olmazsa olmaz bir unsuru haline gelecektir.

Bugün, makine öğrenmesi yanında doğal dil modelleri gibi genel amaçlı yapay zeka modelleri ve AI Agent'lar gibi gittikçe özerkliği artan YZ teknolojilerinin doğurduğu ve doğuracağı hukuki sorunları halihazırda nasıl çözeceğimizi, bu alandaki en kapsamlı düzenlemelerden olan Avrupa Birliği (AB) Yapay Zeka Kanunu (AI Act) hükümlerinin sadeleşmesi gerekip gerekmediğini tartışmaktayız¹². Önümüzdeki beş yıl içinde ise, özellikle bilişim alanında uzay ve yapay zeka teknolojilerinin birlikte kullanımının, yeryüzündeki hayatın atardamarlarından biri haline gelmesi ile birlikte doğruluk problemi (accuracy problem), veri koruma, siber güvenlik, hukuki ve idari sorumluluk gibi hukuki tartışmaları bu kez uzay segmenti için daha fazla konuşuy olacağız. Bu hukuki tartışmaların odağında ise özel sektörün ve uzayda ticarileşme olgusunun etkisini her geçen gün artıracak olması yatmaktadır. Hatta AB Hukukunda bu alanda temel

⁹ Pagallo, Ugo, Eleonora Bassi, ve Massimo Durante. "The Normative Challenges of AI in Outer Space: Law, Ethics, and the Realignment of Terrestrial Standards." *Philosophy & Technology* 36, no. 2 (31 Mart 2023). <https://doi.org/10.1007/s13347-023-00626-7>.

¹⁰ Mölleryd, Bengt et al. "Regulatory and Spectrum Policy Challenges for Combined Airspace and Non-Terrestrial Networks," *Telecommunications Policy* 49, no. 1 (2025).102875, <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2024.102875> (Erişim tarihi: 1.9.2025).

¹¹ Lovén, Lauri, Miguel Bordallo López, Roberto Morabito, Jaakko Sauvola, ve Sasu Tarkoma, ed. *Large Language Models in the 6G-Enabled Computing Continuum: A White Paper*. 6G Research Visions, No. 14. Oulu: University of Oulu, 2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202501211268> (Erişim tarihi 1.8.2025).

¹² EU Digital Law. "EU Digital Omnibus: Commission Plan for Digital Law Simplification." 6 Ekim 2025. <https://eudigitallaw.com/eu-digital-omnibus-commission-plan-for-digital-law-simplification/> (Erişim tarihi: 11.11.2025).

adımlardan biri atılarak üç temel amaçla (uzayda siber güvenlik, sürdürülebilirlik ve rekabetçiliği güçlendirmek) AB Uzay Tüzüğü/Uzay Yasası Taslağı Haziran 2025 yılında yayınlandı¹³. Bu yasada özellikle uyduların siber güvenliğini sağlamak için siber risk analizi yapmak, güvenlik açıklarını belirlemek zorunlu olacak. Taslağın bu hali ile yürürlüğe girmesi halinde uydu operatörlerinin uzay verisini işleme, güvenlik kontrolü, siber/fiziksel tehdit algılama gibi görevlerde kullandıkları yapay zeka unsurlarının da AB Yapay Zeka Tüzüğü ve siber güvenlik ile ilgili diğer ilgili mevzuata da uyumlu olacak şekilde Uzay Tüzüğü çerçevesinde ne şekilde ele alınması gerektiği konularında hukuki değerlendirme yapmak hem teorik hem de uygulama açısından gerekli olacaktır¹⁴.

Bu kısa yazının kaleme alınmasındaki temel gaye, uzay çalışmalarında yapay zeka kullanımının doğuracağı hukuki tartışmaların sadece bilişim hukuku veya devletler hukuku açısından değil, sigorta hukuku, rekabet hukuku ve hatta uzaydaki sürdürülebilir enerji ihtiyacı ve uyduların yaratacağı atık (debris) ve ışık kirliliği bağlamında çevre hukuku da dahil olmak üzere farklı hukuk alanlarının kapsamına girecek şekilde, ve diğer alanların ortak işbirliğinde incelenmesi gerekliliğine dikkat çekmektir.

Dileriz, günümüzün hukuk öğrencileri uzay ve yapay zeka kesişimine dair hukuki meseleleri hem bir keşif, hem de mesleki faaliyet alanı olarak benimseyerek, kendi gelecekleri ve insanlık adına büyük adımlar atarlar.

Zira, “istikbâl göklerde dir”!

KAYNAKÇA

British Astronomical Association. “Celebrating Mary Somerville.” 6 Nisan 2022. Erişim 7 Kasım 2025. https://britastro.org/journal_contents/ite/celebrating-mary-somerville-1780-1872.

European Commission. “EU Space Act: Enhancing Market Access and Space Safety.” 25 Haziran 2025. Erişim 2 Kasım 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-space-act-enhancing-market-access-and-space-safety-2025-06-25_en.

EU Digital Law. “EU Digital Omnibus: Commission Plan for Digital Law Simplification.” 6 Ekim 2025. Erişim 11 Kasım 2025. <https://eudigitalaw.com/eu-digital-omnibus-commission-plan-for-digital-law-simplification/>.

Lovén, Lauri, Miguel Bordallo López, Roberto Morabito, Jaakko Sauvola ve Sasu Tarkoma, ed. Large Language Models in the 6G-Enabled Computing Continuum: A White Paper. 6G Research Visions, no. 14. Oulu: University of Oulu, 2025. Erişim 1 Ağustos 2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202501211268>.

Mölleryd, Bengt, et al. “Regulatory and Spectrum Policy Challenges for Combined Airspace and Non-Terrestrial Networks.” Telecommunications Policy 49, no. 1 (2025): 102875. Erişim 1 Eylül 2025. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2024.102875>.

NASA. NASA Artificial Intelligence Strategy. Erişim 11 Kasım 2025. <https://www.nasa.gov/wp-content/uploads/2025/11/nasa-ai-strategy-official.pdf>.

NASA. “NASA Names First Chief Artificial Intelligence Officer.” 13 Mayıs 2024. Erişim 1 Kasım 2025. <https://www.nasa.gov/news-release/nasa-names-first-chief-artificial-intelligence-officer/>.

Özparlak, Başak Ozan. “AB Uzay Kanunu (EU Space Act): Uzay Artık, 6G ve Siber Güvenlik için Kritik Alan.” Substack, 2 Temmuz 2025. Erişim 2 Kasım 2025. <https://substack.com/home/post/p-167334470>.

Pagallo, Ugo, Eleonora Bassi ve Massimo Durante. “The Normative Challenges of AI in Outer Space: Law, Ethics, and the Realignment of Terrestrial Standards.” Philosophy & Technology 36, no. 2 (31 Mart 2023). <https://doi.org/10.1007/s13347-023-00626-7>.

Poincaré, Henri Jules. Bilimin Değeri. Çeviren Fethi Yücel. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1949.

Sanchez, Miguel. “Advancements in Space Law: Satellite Communications Industry Regulations and Obligations for Orbital Debris Mitigation.” International Journal of Legal Information 53, no. 1 (2025): 52–63. <https://doi.org/10.1017/jli.2025.16>.

Wills, Matthew. “Mary Somerville, Queen of 19th Century Science.” JSTOR Daily, 2 Mart 2020. Erişim 1 Kasım 2025. <https://daily.jstor.org/mary-somerville-queen-of-19th-century-science/>.

¹³ European Commission. EU Space Act: enhancing market access and space safety. “EU Space Act: Enhancing Market Access and Space Safety,” 25 Haziran 2025, https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-space-act-enhancing-market-access-and-space-safety-2025-06-25_en (Erişim tarihi: 2.11.2025).

¹⁴ Ozan Özparlak, Başak. Substack, “AB Uzay Kanunu (EU Space Act): Uzay Artık, 6G ve Siber Güvenlik için Kritik Alan” 2 Temmuz 2025, <https://substack.com/home/post/p-167334470> (Erişim tarihi: 2.11.2025).

Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Sürdürülebilir Borçlanma Araçları

Şirket finansmanında sermaye piyasası araçları sıklıkla kullanılmaktadır ve bunun en önemli örneklerinden biri borçlanma araçlarıdır. Yüzyıllardır kullanılmakta olan borçlanma araçları, ihtiyaçların değişmesiyle birlikte daha da çeşitlenmiş ve özellikleri bakımından oldukça ayrışması, tasnif edilmelerini ihtiyaç haline getirmiştir (Altıntaş, 2024, s. 199).

İklim krizi ve küresel ısınma gibi hususlar etkisini gün geçtikçe daha çok gösterdikçe, sürdürülebilirlik hususu hukuk alanına da sirayet etmiş ve etkilediği hususlardan biri de elbette borçlanma araçları olmuştur. “Sürdürülebilirlik” temalı borçlanma araçları da bu etkinin doğal bir sonucudur. Dünyada birçok örnek olmakla birlikte, Uluslararası Sermaye Piyasaları Derneği (International Capital Markets Association - ICMA) tarafından sürdürülebilir borçlanma araçları için hazırlanan rehberler öncü nitelik taşımaktadır. Başlıca dört tane olan rehberler toplu olarak “ICMA ilkeleri” olarak anılmaktadır. ICMA ilkeleri sadece bir tavsiye ve rehber niteliği taşımakla birlikte dünyada en çok kabul edilen standartları oluşturmaktadır. Keza, 2023’te ihraç edilen sürdürülebilir borçlanma araçlarının %93’ü ICMA ilkelerini esas almaktadır (Altıntaş, s. 209).

BARIŞ CAN TUNA

ICMA ilkeleri ışığında sürdürülebilir borçlanma araçları şu şekilde tasnif edilebilir: (I) yeşil borçlanma araçları, (II) sosyal borçlanma araçları, (III) sürdürülebilirlik borçlanma araçları ve (IV) sürdürülebilirlik bağlantılı borçlanma araçları. İlk üç sınıflandırma borçlanma araçları münhasıran belirli tür projelerin finansmanında kullanılabildiği için amaç bakımından ayrışır ve bunlar “Fonun Kullanımı Borçlanma Araçları (UoP)” olarak ICMA sistemiğinde isimlendirilmiştir.

Bu çalışmanın kapsamı dışında tutulan ve dördüncü kategori olan sürdürülebilirlik bağlantılı borçlanma araçları ise; “Sürdürülebilirlik Bağlantılı Sermaye Piyasası Araçları Taslak Rehberi” uyarınca, ihraççının önceden tanımlanmış çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına bağlı olarak finansal veya yapısal özellikleri değişen sermaye piyasası araçları olarak tanımlanabilir. Bu araçlardan elde edilen fon herhangi bir projeye yatırım olarak kullanılabileceği gibi, şirketlerin sürdürülebilirlik hedefleri burada bir parametre olarak önem taşımaktadır.

Yeşil Tahvil

Birçok farklı çeşidi olan borçlanma araçlarının en yaygın türü Tahvildir. Tahvil, Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK/Kurul) VII-128.8 sayılı Borçlanma Araçları Tebliğinde, ihraççıların tebliğ hükümlerine göre borçlu sıfatıyla düzenleyip sattığı ve nominal değerinin vade tarihinde veya vade tarihine kadar taksitler halinde yatırımcıya geri ödenmesi taahhüdü içeren, vadesi 365 gün veya daha uzun olan bir borçlanma aracı, menkul kıymet niteliğinde sermaye piyasası enstrümanı olarak tanımlanmıştır (Akın, 2025, s.80). Daha yalın bir anlatımla tahvil, şirketlerin finansman sağlamak adına çıkardıkları ve belli bir para karşılığında alıcılara sattığı, tahvili alan tarafa ise belli bir vade süresi sonunda hem anaparayı hem de bir miktar faizi talep etme hakkı tanıyan bir sermaye piyasası aracıdır.

Sürdürülebilir borçlanma araçlarının tahvildeki en önemli yansıması ise “Yeşil Tahviller” olmuştur. ICMA tarafından hazırlanan “ICMA Yeşil Tahvil İlkeleri” uyarınca yeşil tahvil; temel bileşenleri, proje değerlendirme ve seçme süreci, ihraçtan elde edilen fonun kullanımı, yönetimi ve raporlanması ile çerçevelenen, tahvilden elde edilen fonun, yeni ve/veya mevcut uygun yeşil projeleri finanse veya refinanse etmek için kullanıldığı her tür tahvil olarak tanımlanabilir (Akın, s. 82). Dünyadaki ilk yeşil tahvil, 2008 yılında Dünya Bankası tarafından ihraç edilmiştir (World Bank).

ICMA ilkelerini esas alarak çıkarılan en önemli uluslararası hukuk metinlerinden biri, 2023 tarihinde Avrupa Birliği (AB) tarafından yayımlanan 2023/2631 sayılı “Avrupa Yeşil Tahvil Tüzüğü (AYTT)”dür. Avrupa Birliği bağlamındaki gelişmeler hem öncü rol oynaması hem de Türkiye'nin üyelik süreci nedeniyle özel olarak değinmeye değerdir.

Bu bağlamda AB'de, sürdürülebilir borçlanma araçlarına ilişkin ilk politika geliştirme çabaları 2016 yılında başlamış, 2023 yılında ise AYTT yayınlanmıştır. AYTT, 2050 yılına kadar AB'yi iklim-nötr hale getirmeyi amaçlayan Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın (The European Green Deal) bir sonucudur (Altıntaş, s. 200). AB kapsamında ilk yeşil tahvil, 2021 yılında ihraç edilmiştir (Akın, s. 82).

Türk Hukukunda Sürdürülebilir Borçlanma Araçları

Türkiye'de ilk yeşil tahvil 2016 yılında Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tarafından çıkarılmıştır (Akın, 82). Sürdürülebilir borçlanma araçları (ve genel kavram olarak sermaye piyasası araçları) konusunda Türk Hukuku'nda mevzuat çalışmaları halen devam etmektedir. 2022 yılında Sermaye Piyasası Kurulu (SPK / Kurul) tarafından çıkarılan “Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberi (Yeşil Rehber olarak anılacaktır)” isimli rehber bu konudaki ilk hukuki düzenlemedir ve halen yürürlüktedir. Ancak bu rehberin kapsamı genişletilmiş hali olan “Yeşil, Sürdürülebilir ve Sosyal Sermaye Piyasası Araçları Rehber Taslağı (Yeşil Taslak Rehber olarak anılacaktır)” 2024 yılında kamuoyu ile paylaşılmış ve görüş bildirilmesine sunulmuş ancak henüz yürürlükte değildir. Bu makale yeni tarihli olan Yeşil Taslak Rehberi esas alarak anlatımlarını yapacak ve Yeşil Rehber ile farklılıklarını karşılaştırırken yeri geldikçe doktrindeki eleştiriler belirtilecektir.

Yeşil Taslak Rehberde ilk göze çarpan değişiklik başlıkta olmuştur. 2022 tarihinde yayımlanan rehberde “yeşil kira sertifikası” ve “sürdürülebilir “kira sertifikası” gibi alt türler de başlıkta kendine yer bulmuş ve alt bir tür olan kira sertifikalarının bu şekilde kayda değer bir fark ortaya konulmaksızın başlıkta kullanılması doktrinde eleştirilmiştir (Altıntaş, s. 223).

Yeni Yeşil Taslak Rehberde ise bu ayrıma gidilmemiş, genel bağlamda “Yeşil, Sürdürülebilir ve Sosyal Sermaye Piyasası Araçları” kavramı kullanılmıştır. Yeni Yeşil Taslak Rehberin kullanımı gerçekten de yerindedir. Yeşil ve sosyal sermaye piyasası araçları birbirinden farklı iki üst kavramı oluşturmakla birlikte sürdürülebilir sermaye piyasası aracı kavramı ise hem yeşil hem sosyal etkisi olan karma projelere fon tahsisi için kullanılacak araçlara karşılık gelmektedir, bu nedenle kullanılan başlık kapsayıcılık açısından yerinde olmuştur. Öte yandan, borçlanma araçları kavramı yerine daha geniş olan üst kavram sermaye piyasası aracı kavramının kullanılması da yerindedir.

Yine de, Yeşil Taslak Rehberde de “sürdürülebilir” ve “sürdürülebilirlik” kavramlarının çelişkili biçimde birbiri yerine kullanılmaya devam ettiği öngörülmektedir. Başta ICMA olmak üzere uluslararası uygulamada “sürdürülebilir borçlanma araçları” -bu makalede de tercih edildiği üzere- çatı kavram olarak, altında ise “yeşil borçlanma aracı”, “sosyal borçlanma aracı”, “sürdürülebilirlik borçlanma aracı” ve “sürdürülebilirlik bağlantılı borçlanma aracı” terimleri kullanılmaktadır (Altıntaş, s. 220). Yani, iki rehber de hatalı biçimde sürdürülebilir ve sürdürülebilirlik kavramlarını birbiri yerine kullanmaktadır. Karışıklıkları önlemek adına, doğrudan ICMA terminolojisine sadık kalınması veya en azından, hem yeşil hem sosyal etkisi olduğu için, alt başlıklardan biri olan sürdürülebilir sermaye piyasası araçları kavramı yerine “karma nitelikli sürdürülebilir sermaye piyasası araçları” kavramının kullanılması daha yerinde olacaktır.

Yeşil Rehberin eleştirildiği bir diğer nokta ise sosyal borçlanma araçlarına ilişkindi. Yeşil Rehber sosyal borçlanma araçlarından bahsetmemiş, sadece yeşil ve sürdürülebilirlik borçlanma araçlarına değinmiştir.

Sosyal borçlanma araçlarını ele almayıp onu içkin olan barındıran sürdürülebilirlik borçlanma araçlarından bahsedilmesi ve sürdürülebilirlik borçlanma araçlarında geçen “sosyal olumlu etki” kavramının ne olduğunun açıklanmaması eleştirilmiş; yine de ICMA ilkelerinin Rehber bakımından “tamamlayıcı” olarak kabul edilmesi sebebiyle sosyal borçlanma araçlarına ilişkin ICMA hükümlerinin de Rehber kapsamında uygulanabilir olduğu ileri sürülmüştür (Altıntaş, s. 219).

Yeşil Taslak Rehberin bu eksiklikleri tamamen giderdiği söylenebilir. Zira, tanımlar kısmında “sosyal sermaye piyasası araçları” ve “sosyal proje” kavramlarını da tanımlamış ve ayrıca IV.1.2 başlığı altında sosyal proje türlerini de -IV.1.1’de yeşil projeler için yaptığı gibi- “listeyle sınırlı olmamakla birlikte” örnekler yoluyla saymıştır. Sonuç olarak sosyal borçlanma araçlarının Rehber kapsamında olup olmadığına ilişkin belirsizlik ortadan kalkmıştır.

Yeşil Taslak Rehberdeki bir diğer yenilik ise mavi sermaye piyasası araçları bakımındandır. Mavi sermaye araçları Yeşil Taslak Rehberde; deniz ve okyanus gibi su yaşam alanlarında olumlu çevresel, ekonomik ve iklimsel fayda sağlayan projelere kaynak bulmak amacıyla ihraç edilen sermaye piyasası araçları olarak tanımlanmıştır. 2022 tarihli Yeşil Rehberde mavi borçlanma aracı kavramında bahsedilmekle birlikte bunun bir yeşil borçlanma aracı türü mü olduğu yoksa ayrı bir tür borçlanma aracı mı olduğunun anlaşılamadığı doktrinde belirtilmiş ve ICMA ilkelerinin Rehber bakımından “tamamlayıcı” olarak kabul edilmesi sebebiyle mavi borçlanma araçlarının yeşil borçlanma araçlarının bir alt türü olarak kabul edilmesi gerektiği öne sürülmüştür, zira ICMA Yeşil Tahvil İlkelerinde mavi tahviller de yeşil tahvillerin bir alt türü olarak kabul edilmiştir. (Altıntaş, s. 227).

Yeşil Taslak Rehberin "Kapsam" başlığı altında mavi sermaye piyasası araçlarının da yeşil sermaye piyasası aracı olduğu açıkça belirtilerek bu tereddüt giderilmiştir.

Yeşil Taslak Rehber kapsamındaki sermaye piyasası araçlarının genel esaslar ve ihraç süreçleri bakımından Kurul'un ilgili Tebliğlerine tabi olduğu söylenerek genel düzenlemelere de bir atıfta bulunulmuştur. Bununla birlikte Taslak Yeşil Rehberin, Yeşil Rehberin yayımlandığı 24.02.2022 tarihi öncesinde Kurulca onaylanmış bir ihraç tavanı uyarınca gerçekleştirilen ve yeşil, sürdürülebilir olduğu ihraççılar tarafından beyan edilmiş ihraçlara Yeşil Taslak Rehber hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Yeşil Taslak Rehberin yayımı öncesinde Kurulca onaylanmış bir ihraç tavanı uyarınca gerçekleştirilen ve sosyal olduğu ihraççılar tarafından beyan edilmiş ihraçlara da Rehber hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Yeşil sermaye piyasası araçları ve sosyal sermaye piyasası araçları arasında uygulanma bakımından bu zamansal farklılığın, sosyal borçlanma araçlarına ilişkin yukarıda belirtilen belirsizlik sebebiyle olduğu düşünülebilir.

Son olarak, Yeşil Taslak Rehberin de -Yeşil Rehber gibi- ICMA ilkeleri ve AYTT gözetilerek hazırlandığına değinilmiştir. Fakat bu sefer, 2022 tarihli Yeşil Rehberden farklı olarak, "tamamlayıcı olarak esas alınabilir" ibaresine rastlanmamaktadır. Bu tercih, Taslak Yeşil Rehberde düzenlenmeyen bir konuda ICMA ilkelerinin uygulanıp uygulanamayacağı konusunda tereddüt yaratmaya açıktır.

Yeşil Taslak Rehberin devam ettirdiği bir diğer uygulama ise Rehber kapsamının dışında sürdürülebilir borçlanma araçlarının çıkarılamamasıdır.

III. Nolu başlıkta belirtildiği üzere bu Rehber kapsamında ihraç edilmeyen sermaye piyasası araçları için yeşil, sürdürülebilir ve sosyal ve bunlara eşdeğer ifadeler kullanılamaz. Ayrıca Rehber kapsamında yapılacak ihraçlar için ayrı bir ihraç tavanı alma gerekliliği devam etmektedir.

Sürdürülebilir borçlanma araçlarındaki evrensel bağlamda en temel sorunlardan biri yeşil aklama (Green Washing) meselesidir. Sürdürülebilir borçlanma araçlarına ilişkin hukuki düzenlemelerin başlıca motivasyonlarından birinin de değerlendirme ve denetleme mekanizmaları ile yeşil aklamanın engellenmesi olduğu söylenebilir (Akin, s. 100). Bu bağlamda Yeşil Taslak Rehber -ve elbette Yeşil Rehber ve AYTT'ye- baktığımızda "Çerçeve Belge" ve "İkinci Taraf Görüşü" araçlarının geliştirdiği görülmektedir. Çerçeve belge, ihraççının ihracını Rehberde uygun olarak yaptığını açıkladığı, yatırımcı bakımından asimetrik bilgiyi giderme amacı güttüğü söylenebilecek bir belgedir. İhraç başvurusu yapılırken ihraççı tarafından hazırlanan çerçeve belge de sunulmalı ve ayrıca bu belgenin doğruluğuna ilişkin bağımsız bir kuruluştan ikinci taraf görüşü alınması zorunludur. Ayrıca çerçeve belge ve ikinci taraf görüşü kamuoyuyla da paylaşılmaktadır.

Yeşil Taslak Rehber (ve Yeşil Rehber); ICMA ilkeleri ve AYTT ile aynı sistematığı izleyerek sürdürülebilir borçlanma araçlarını 4 temel bileşene ayırmıştır. Buna göre bu bileşenler: (I) ihraçtan elde edilen fonun kullanımı, (II) proje değerlendirme ve seçme süreci, (III) ihraçtan elden edilen fonun yönetimi ve (IV) raporlamadır. İlk iki başlık esas olarak ihracın başvuru ve başlangıç süresine ilişkin diğer iki başlık fonun yatırım için kullanım süreci ve süreç sonrasına ilişkindir.

Fonun kullanımı bileşeni bağlamında hangi projelerin Rehber kapsamında değerlendirileceği meselesi önemlidir. Başlık IV.1 altında hangi projelerin yeşil veya sosyal proje olduğu örnekleme yoluyla sayılmıştır. Bu tür değerlendirmeler yapılırken “taksonomi” adı verilen sınıflandırmalar kullanılmaktadır. Rehberde, yeşil projeler bakımından, Türkiye Ulusal “Yeşil Taksonomisi” oluşturulana kadar, Avrupa Birliği Taksonomisi başta olmak üzere uluslararası kabul görmüş taksonomilerin de dikkate alınabileceği belirtilmiştir.

Sürdürülebilir borçlanma araçlarına ilişkin hukuk düzenlemelerinin önemli amaçlarından birinin yatırımcıların bilgilendirilmesini de sağlayarak gözetim ve denetim mekanizması geliştirmek olduğu söylenmişti. Bu yüzden son bileşen olan raporlama bağlamında da değinilmesi gereken bir husus vardır. İhraççılar, asgari yılda bir kez olmak üzere, fonun kullanılmasına ilişkin bir “fon kullanım raporu” ve fonun tamamen kullanılmasından sonra çevresel ve sosyal etkilere ilişkin bir “etki raporu” hazırlayıp kamuya açıklamak zorundadırlar. Ayrıca fon kullanım raporuna ilişkin doğrulama görüşü alınması da zorunlu kılınmıştır, öte yandan etki raporu için bu gönüllülük esasına dayanır.

Sonuç

Sermaye piyasası araçlarından biri olan borçlanma araçları bakımından sürdürülebilir temalı araçların varlığı gün geçtikçe artmakta ve Türkiye’de de buna yönelik hukuki düzenlemeler yapılmaktadır. Genel bağlamda Yeşil Taslak Rehberin, Yeşil Rehberde eleştirilen birçok noktayı düzelttiği söylenebilirse de halen devam eden problemlerin olduğu açıktır. En öncelikli olarak hukuki düzenlemelerde terminolojinin tutarlı kullanılması gerekmektedir. Bunun için en kolay yol ICMA ilkelerinin kullandığı terminolojiye sadık kalmak olacaktır.

Bununla birlikte bir diğer önemli eksiklik ise doktrin bakımındandır. Bu makalenin kaynak taraması sürecinde Türkçe kaynak bağlamında yalnızca üç adet konuyla ilgili çalışma bulunabilmiştir. Doktrinde bu konudaki çalışma sayısının artması belirsizlikleri ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKÇA

Altıntaş, Abdullah. “Sürdürülebilir Borçlanma Araçları ve Bunlara İlişkin Türkiye’deki Mevcut Hukuki Durum Üzerine Bir İnceleme.” Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 4, 2021, SS. 195-238. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/87908/1502310> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Akın, Nesrin. “AB Yeşil Tahvil Tüzüğü (EuGB) ve Sermaye Piyasası Kurulu’nun Yeşil, Sürdürülebilir ve Sosyal Sermaye Piyasası Araçları Rehber Taslağı Kapsamında Yeşil Tahviller.” Banka ve Finans Hukuku Dergisi, C. 14, S. 53, 2025, SS. 79-104.

“Green Bonds”, World Bank, <https://treasury.worldbank.org/en/about/unit/treasury/ibrd/ibrd-green-bonds> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Sermaye Piyasası Kurulu, Borçlanma Araçları Tebliği.2013. blob:<https://mevzuat.spk.gov.tr/b5867ad9-eea0-4be2-8797-91da8d7e549a> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Sermaye Piyasası Kurulu, Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberi. 2022. blob:<https://mevzuat.spk.gov.tr/fd79994d-9495-4225-af07-0fdde5f9928> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Sermaye Piyasası Kurulu, Yeşil, Sürdürülebilir ve Sosyal Sermaye Piyasası Araçları Rehberi (Taslak). 2024. <https://spk.gov.tr/duyurular/basin-duyurulari/2024/yesil-surdurulebilir-ve-sosyal-sermaye-piyasasi-araclari-rehber-taslagi-ve-surdurulebilirlik-baglantili-sermaye-piyasasi-araclari-rehber-taslagi-basin-duyurusu> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Sermaye Piyasası Kurulu, Sürdürülebilirlik Bağlantılı Sermaye Piyasası Araçları Rehberi (Taslak). 2024. <https://spk.gov.tr/duyurular/basin-duyurulari/2024/yesil-surdurulebilir-ve-sosyal-sermaye-piyasasi-araclari-rehber-taslagi-ve-surdurulebilirlik-baglantili-sermaye-piyasasi-araclari-rehber-taslagi-basin-duyurusu> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

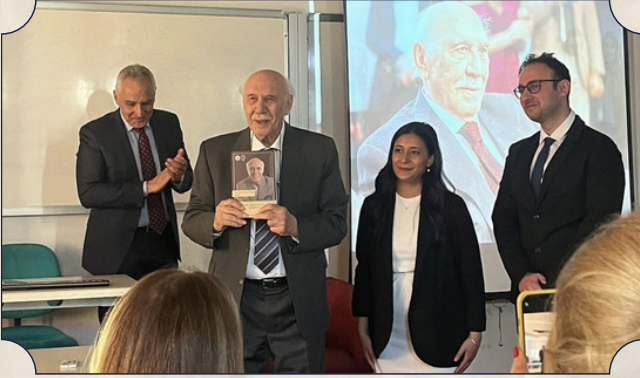
ICMA, Green Bond Principles. 2025. <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Sustainable-finance/2025-updates/Green-Bond-Principles-GBP-June-2025.pdf> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

European Union. Regulation (EU) 2023/2631 of the European Parliament and of the Council of 22 November 2023 on European Green Bonds and optional disclosures for bonds marketed as environmentally sustainable and for sustainability-linked bonds. 2023. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2631/oj/eng> (Erişim Tarihi: 16.10.2025).

Fakülte'den HABERLER

İz Bırakan Hocalar- Prof. Dr. Erden Kuntalp'e Armağan (Nisan 2025)

Bilkent Üniversitesi Hukukta Kariyer Kulübü ile Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, yolu Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesinden geçmiş büyük hukukçuları konu alan, onların öğrencileri ile dostlarının anı ve düşünce yazılarından oluşan İz Bırakan Hocalar Serisi'nin ikinci sayısı değerli hocamız Prof.

Dr. Erden Kuntalp'e ithaf edildi. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığınca takdim töreni gerçekleştirildi. 100 adet baskı yapan eser üniversite kütüphanelerinden temin edilebilir.

MootComp İstanbul - Rekabet Hukuku Farazi Dava Yarışması (Kasım 2024)

Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencileri Emine Özge Çelik, Faik Doğruyol ve Taha Emir Çetin İstanbul Hukuk Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen Mootcomp, Farazi Dava yarışmasında final aşamasına kalmıştır. Yarışmanın sonucunda takım ikincilik ödülü kazanmıştır.

IV. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu (Aralık 2024)

Fakóltemiz tarafından dőzenlenen ve Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı burslu doktora őđrencisi Gőkçen Elif Toksoy, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı burslu doktora őđrencisi Barkın Özyurt ve İdare Hukuku Anabilim Dalı burslu doktora őđrencisi Oktay Karaalp'in editörlüğünü üstlendiği "IV. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu" kitabı On İki Levha'dan yayımlanmıştır.

33. Willem C. Vis Uluslararası Ticari Tahkim Yarışması (Kasım 2025)

33. Willem C. Vis Uluslararası Ticari Tahkim Yarışması için fakóltemizi temsilen Dođa Çetiner, İnci Sevi Kaya, Mahmut Berat Karagöz ve İlke Özdemir seçilmiştir. Yarışma 27 Mart - 2 Nisan tarihleri arasında Viyana' da gerçekteştirilecektir. Arkadaşlarımıza başarılar diliyoruz.

İlk Hukuk Mesleklerine Giriş Deneme Sınavı

Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakóltesi olarak, 14 Aralık 2025 Pazar günü 3. ve 4. sınıf őđrencilerimize yönelik Hukuk Mesleklerine Giriş Deneme Sınavı gerçekteştirilmiştir. Sınava girecek arkadaşlarımıza başarılar diliyoruz.

Çalışma Grupları Tanıtım Toplantısı

Fakültemiz lisans öğrencilerinin araştırma becerilerini ve profesyonel yetkinliklerini derinleştirmek amacıyla “Çalışma Grupları” uygulamasını hayata geçirdi. Dekanımız Prof. Dr. Başak Baysal ve Hocamız Dr. Çağrı Gürkanlı’nın sunumlarıyla çalışma grupları tanıtım toplantısı gerçekleştirildi. Kasım ayı itibariyle başvurular açılmış ve diğer dönem seçilen öğrenciler ile çalışma grupları faaliyetlerine başlayacaklardır.

Prof. Dr. Erdal Onar Seminer Salonu

Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, hukuk eğitimine yaptığı değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Erdal Onar’ın anısına kurulan Erdal Onar Seminer Salonu’nun açılış törenini 15 Aralık 2025 tarihinde gerçekleştirdi. Rektör Prof. Dr. Kürşat Aydoğan’nın ve Prof. Dr. Erdal Onar’ın açılış konuşmalarının ardından katılımcılar seminer salonunu ziyaret ettiler.

Bilkent İnsan Hakları Merkezi III. Makale Yarışması Ödül Töreni

Bilkent İnsan Hakları Merkezi III. Makale Yarışması ödül töreni gerçekleştirildi. Kütüphane Sanat Galerisi’nde düzenlenen törende, Bilkent İnsan hakları Merkezi Müdür Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Dicle Ergin açılış konuşmasını yaptıktan sonra ödüller takdim edildi. Birincilik ödülü Yurdağül Koca Ertan’a, ikincilik ödülü ve Ege Okant özel ödülü Hatice Fatma Budak’a, Üçüncülük ödülü Figen Durak’a verildi.

KÜNYE

Dergi adı: Sine Qua Non

Mahiyeti: Bilimsel

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Süreli Yayın Yayınlanma Aralığı: Yılda bir

Yayınlayan Kurum: Bilkent Üniversitesi Hukukta Kariyer Kulübü

Dergi Konuları: Hukuk

Yayın Kurulu:
Firdevs ATMAZ
Eren Körün

Tasarım:
Firdevs ATMAZ

İnternet Sitesi: www.hukuktakariyerkulubu.net
Instagram: hukuktakariyer
LinkedIn: Hukukta Kariyer Kulübü
Twitter: HukuktaKariyer
İletişim: hukuktakariyer@gmail.com

SINE QUA NON

